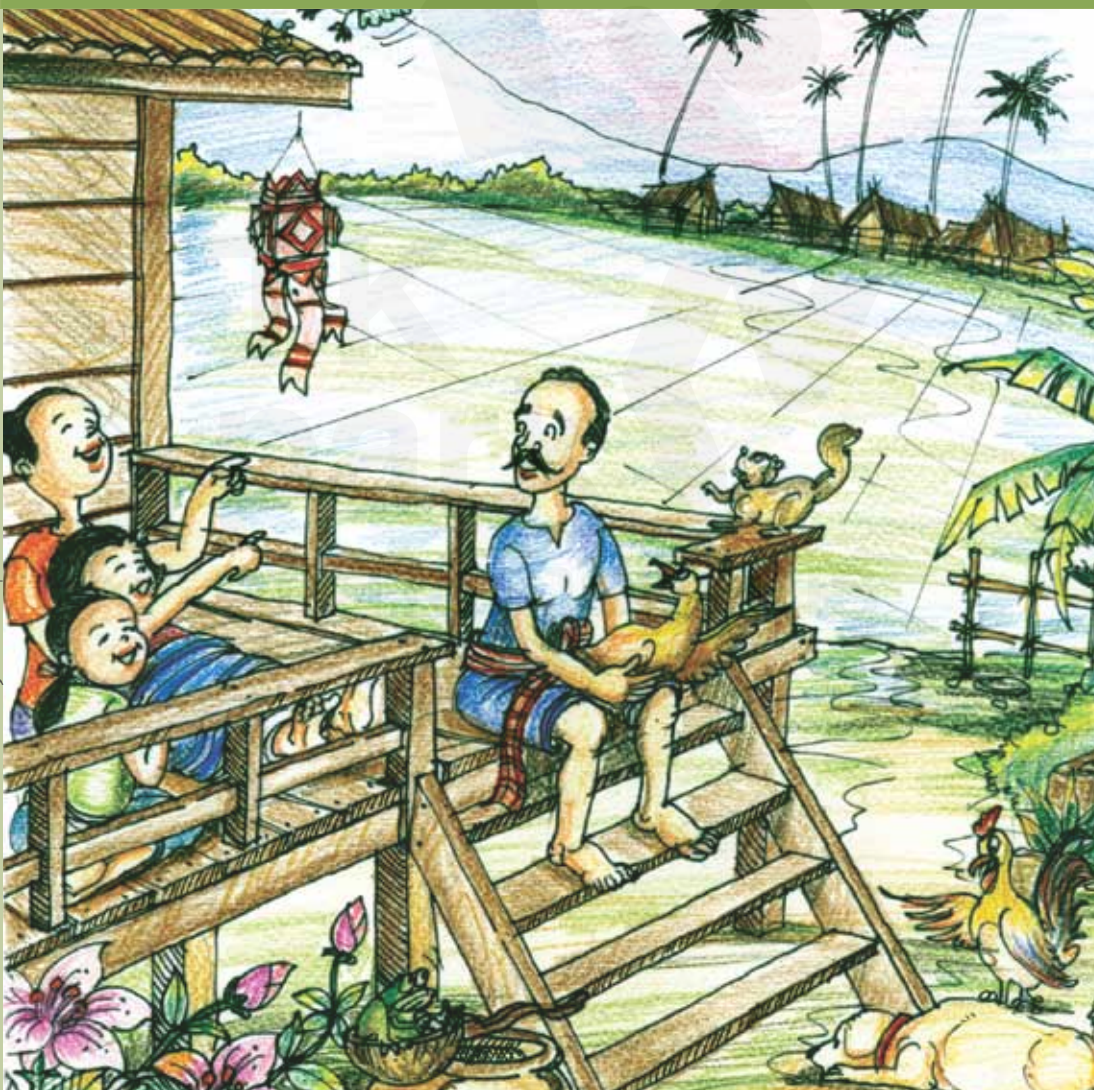
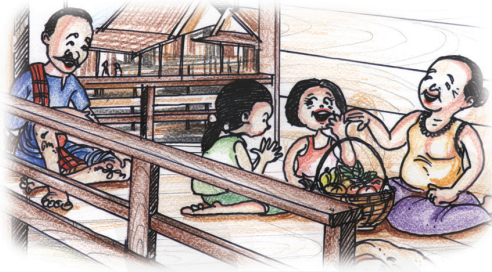

นิทานของอู๋

เค้าโครงเรื่อง สพิน ฤทธิ์เพ็ญ เรียบเรียง วรธิดา อุดมสม
ปาริชาติ รัตนสีมา ภาพประกอบ พัฒนา สมปรารถนา

วรรณกรรมเยาวชนพื้นบ้าน ภาคเหนือ

นิทานของอู๋

TK
park
อุทยานการเรียนรู้

เค้าโครงเรื่อง สุพิน ฤทธิ์เพ็ญ
เรียบเรียง วรธิดา อุดมสม
และ ปาริชาติ รัตนสีมา
ภาพ พัฒนา สมปรารถนา

นิทานของอุ้ย

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-974-287-820-7

ผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษาคณะกรรมการ

รศ.ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล นายเจริญ มาลาโรจน์

คณะกรรมการอำนวยการ

นางทัศนัย วงศ์พิเศษกุล

นางสาวเจียดฉัตรโคม ปรีพจน์พจนพิสุทธ์

นายวัฒน์ชัย วินิจจะกุล

นางสาวนันทนา เจริญภักดี

คณะกรรมการดำเนินงาน

รศ.สุกัญญา สุขฉายา

ผศ.ดร.ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ

นายเรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป

นายณัฐพร ศรีมุ๊กดี

เค้าโครงเรื่อง	สุพิน ฤทธิ์โพธิ์	เรียบเรียง	วรธิดา อุดมสม และปาริชาติ รัตนสีมา
ภาพ	พัฒนา สมปรารถนา		
พิสูจน์อักษร	นันท์ธนต์ จิตประภัสสร อาริณะ วีระวัฒน์		
พิมพ์ครั้งที่ 1	พฤศจิกายน 2551		
จำนวนพิมพ์	3,000 เล่ม		
ราคา	135 บาท		

เจ้าของโครงการและดำเนินการจัดพิมพ์

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ส่วนบริการ อาคารเซ็นทรัลเวิลด์ ชั้น 8 Dazzle Zone

โทรศัพท์ 0-2257-4300 โทรสาร ต่อ 125

ส่วนสำนักงาน 999/9 อาคารสำนักงานเซ็นทรัลเวิลด์ ชั้น 17

ถนนพระราม 1 โทรศัพท์ 0-2264-5963-65 โทรสาร 0-2264-5966

www.tkpark.or.th

ดำเนินการจัดทำต้นฉบับ

มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก โทรศัพท์ 0-2805-0202 โทรสาร 0-2805-1308

www.thaibby.in.th

ออกแบบรูปเล่ม จัดพิมพ์ และจัดจำหน่าย

บริษัท แพลน ฟอรัคคิดส์ จำกัด โทรศัพท์ 0-2575-2828

โทรสาร 0-2575-2558

www.planforkids.com

เหมาะสำหรับเด็กอายุ 9 ปี

ตำนาน

ในการจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ภูมิภาคต้นแบบแต่ละภาคนั้น สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) ได้มีการเตรียมการคู่ขนานกันไปทั้งด้านกายภาพและเนื้อหาสาระ กล่าวคือในระหว่างที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำลังปรับปรุงหรือก่อสร้างอาคารสถานที่สำหรับห้องสมุดมีชีวิตในรูปแบบอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ก็ประชุมหารือกับบุคลากรในท้องถิ่นและร่วมกันคัดเลือกหนังสือ ดนตรี และกิจกรรมต่างๆ ไปพร้อมกัน เพื่อเตรียมการด้านหนังสือและสื่อต่างๆ ซึ่งถือเสมือนเป็นจิตวิญญาณของห้องสมุด

โครงการนิทานพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมการทางด้านเนื้อหาสาระ ด้วยเล็งเห็นว่าเรื่องเล่าในแต่ละชุมชนมีทั้งสาระ ความสนุกสนาน และจินตนาการ สืบทอดกันมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอันล้ำลึก มีความหมายต่อการเชื่อมโยงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการดำรงอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับแม่จะเป็นเรื่องเล่าเฉพาะกลุ่มชนในพื้นที่ แต่สาระที่แฝงอยู่ในเนื้อหาเรื่องราวของนิทานนั้นคือคติสอนใจ ซึ่งเป็นความรู้สากลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกหนแห่ง

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ จึงมอบให้มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็กเป็นผู้ดำเนินการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกันคัดเลือกนิทานเรื่องเล่าพื้นบ้านที่มีคุณค่า มีอิทธิพลต่อความคิดและจินตนาการของเยาวชนในทางสร้างสรรค์ นำมาเรียบเรียงและจัดทำภาพวาดประกอบขึ้นใหม่ เพื่อจัดพิมพ์เป็นหนังสือที่มุ่งเสริมสร้างจินตนาการให้อ่านง่ายและเพลิดเพลิน โดยหวังว่าจะเป็นสื่อจูงใจให้เด็กและเยาวชนทั่วไปสนใจและรักการอ่านมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถนำไปประกอบการเล่านิทานในครอบครัว โรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นการภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า นอกเหนือจากบทบาทในฐานะผู้จุดประกายแนวคิดห้องสมุดมีชีวิตในประเทศไทย ให้เป็นพื้นที่แสวงหาความรู้ในบรรยากาศการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และทันสมัยแล้ว สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ยังจะได้ทำหน้าที่ปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแก่เด็กและเยาวชน บนพื้นฐานของความเคารพและภูมิใจในภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น เสริมสร้างการยอมรับความแตกต่างหลากหลายและใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหา อันจะนำไปสู่สังคมสันติสุขอันเป็นที่สุด

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้

สารบัญ

หนึ่ง

๑

อยู่กับคู่

7

ห้า

๕

นิทานเพื่อนรัก

53

สอง

๒

นิทานของคู่

15

หก

๖

เรื่องเล่า
ของความรัก

67

สาม

๓

ปีใหม่เสียง

21

เจ็ด

๗

นิทานดี ๆ
ที่คู่แล้ว

81

๑๑

๑๑

นิทานกตัญญู

39

แปด

๘

ความภูมิใจ
ในล้านนา

95

เกร็ดความรู้

ในวรรณกรรมเขาวชนภาคเหนือ จะใช้ตัวเลขขึ้นต้นแต่ละบทเป็นตัวเลขในภาษาล้านนา เรียกว่า **เลขโหรา**

ภาษาล้านนา หรือคำเมือง

เป็นภาษาประจำราชอาณาจักรล้านนาที่สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นมานานนับพันปี ใช้กันในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เรียกว่า “ดินแดนล้านนา” หมายถึง 8 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน

ตัวเลขในภาษาล้านนามี 2 แบบ คือ **เลขในธรรม** หรือ**เลขใน** ใช้ในการเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับภาษา และวรรณกรรมทางศาสนา มักเขียนบนใบลาน อีกแบบหนึ่งคือ **เลขโหรา** ใช้เขียนบอกจำนวนทั่วไปและการคำนวณโหราศาสตร์

เลขโหรา

๑๑ ๓๓๓๓๓๓๓๐

เลขในธรรม

๑๑เว็๓๓๓๓๓๓๓๐

เทียบตัวเลขไทย

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

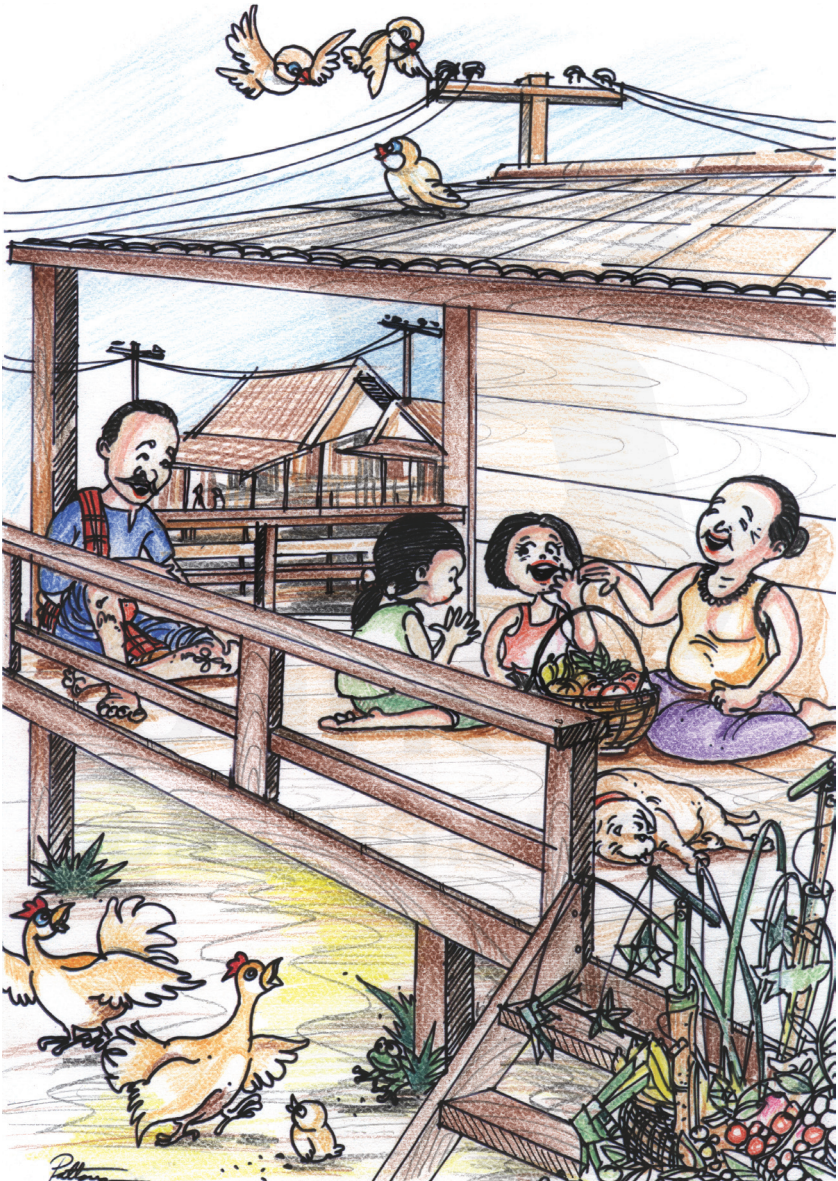
๙

๐

TK
par๑
อุ้ยกับอุ้ย

หนึ่ง

อยู่กับอู๋ย

ความหลังของฉันเมื่อครั้งเป็นละอ่อน คือชีวิตที่เรียบง่าย เป็นน้องนางบ้านนาอยู่ในท้องทุ่ง ปรุงด้วยกลิ่นโคลนสาบควาย ไร่น้ำอบ น้ำปรุงมาจุงใจ ห่างไฟแสงสี มีแต่แสงไฟจากใต้ หรือจากตะเกียง กระจ่างรูปทรงกระบอกบุงบู้บั้ง แต่ก็ฉายภาพของ**คนล่านา**ได้อย่างชัดเจน

วิถีชีวิตของพวกเราเป็นวิถีของคนบ้านนอกที่สบายๆ ตามประสาแต่ก็อิมสุข

ในวงศาคนญาติและในครอบครัวของเรา **อู๋ย**ถือเป็นบุคคลสำคัญในบ้าน เพราะพ่อแม่ทุกคนต้องทำมาหากิน อู๋ยจึงต้องรับหน้าที่ดูแลลูกหลาน ละอ่อน ตัวอู๋ยตั้งแต่แบเบาะกระทั่งโต

ฉันจึงไม่ได้ผิดไปจากเพื่อนๆ ที่ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่กับอู๋ย

เมื่อเข้าโรงเรียนประถม ๑

ฉันมีคำถามกลับมาถามอู๋ยทุกวัน โดยเฉพาะเรื่องวงศาคนญาติ ที่คุณครูใช้ในห้องเรียนและมีอยู่ในหนังสือที่ต้องอ่าน ฉันต้องมานั่งเรียง

ญาติใหม่ให้ถูกตามภาษาของข้อสอบ

อู๋ยสอนฉันท่องอย่างสนุกสนาน

หม่อน นั้นหรือคือทวด ปูตามีหนวด เขาเอ็นว่า อู๋ย
ย่า ยาย ที่อยู่ในบ้าน ก็เอ็นเหมือนกัน ว่าอู๋ย ว่า

ฉันชอบอ้อนชวนอู๋ยให้เล่น **สิกกักก้อก้อ** มันตื่นเต็นจะตายไป

เมื่อหลานขอ...อู๋ยจัดให้

อู๋ยจะนอนหงาย งอเข่า แล้วให้ฉันขึ้นไปนั่งบนหน้าแข้ง แล้วอู๋ยจะขยับขาโยนไปโยนมา เห็นใหม่ละผาดโผนมัย ที่ฉันชอบมาก ๆ ก็ตอนที่อู๋ยจะโยนตัวฉันลงมาบนแผ่นอกของอู๋ยนั้นแหละ ละอ่อน กับละอู๋ยก็จะกอดรัดพืดเหวี่ยงกันอย่างอบอุ่น

ฉันจึงรักทุกวันที่ได้อยู่กับอู๋ย

ละอ่อนติดละอู๋ย หรือละอู๋ยติดละอ่อน ฉันซักไม่แน่ใจ แต่ที่แน่ ๆ ฉันจะตามกันอู๋ยต้อย ๆ อู๋ยไปไหน ฉันไปด้วย อู๋ยทำอะไรฉันทำด้วย อู๋ยอะไรฉันกินด้วย อู๋ยกินเมี่ยงฉันยังขอกินซี่เมี่ยงจากปากอู๋ยได้อย่างสนิทใจ

อุ้ยของฉันชอบเคี้ยวหมาก กินเมี่ยง สูบบุหรี่ **ใบตองจำ** ที่ทำจาก ใบตองอ่อนทับด้วยถุงทรายบนแผ่นสังกะสีที่ตั้งบนเตาอังโล่ ฉันยังเคยทำให้อุ้ยเลย

สมัยก่อนนะนะ

ของใช้ของฉันฝีมืออุ้ยทั้งนั้น

แปรงสีฟันทำจากก้านไม้ข่อยยวบ

อุ้ยใช้ใบหมีต้มน้ำกับมะกรูดและน้ำค้าง หรือน้ำแช่ขี้เถ้านั่นแหละ เป็นยาสระผมชั้นดี แม้จะมีแชมพูที่ขายเป็นซองๆ อุ้ยก็ไม่ซื้อใช้ เพราะมันไม่เหมือนยาสระผม **สูตรอุ้ยกวนเอง** อุ้ยโฆษณาสรรพคุณ คับหัวว่าสระแล้วผมจะเหยียดตรง เงางาม ละมุนละไม และหอมชื่นใจ ใครจะว่าอย่างไร อุ้ยก็จะบอกว่า

“แหม..ละอ่อนผมนุ่ม แมนางผมหอม ละมุนละม่อม เป็นเงางาม แหมเน้อ”

อ้อ...

สูตรอุ้ยกวนเอง ยังมีโลชั่นบำรุงผิวก่ายด้วยนะ ก็...น้ำมันมะกอก หรือน้ำมันมะกรูดนั่นแหละ กลิ่นแปลกๆ เดินไปทางไหนใครๆ เหลียวมคองนึกว่าทำครวแล้วไม่ล้างไม่ล้างมือ

พูดถึงทำครวแล้วไม่ล้างไม่ล้างมือ

ฉันชอบเข้าครวทำอาหารกับอุ้ย สุนัขจะตายไป

เตาไฟของอุ้ยเป็นแท่นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดเมตรเศษๆ ยกสูงจากพื้นเล็กน้อย กรอบนอกเป็นไม้ เทพื้นด้วยดินเหนียว ใช้ก้อนเส้า ๓ ก้อนเป็นทุกครั้งทีอุ้ยก่อไฟด้วยฟืน ใช้**เหล็กไฟ** จุดไม้เก็ยะเป็นตัวติดไฟ ฉันจะใช้

กล่องไม้ไผ่เป่าไฟให้ลูก หม้อของอุ๊ยเป็นหม้อดิน

ภาพชีวิตของอุ๊ยที่ใช้ชีวิตอยู่ในครัวเป็นภาพเดิม ๆ ที่ดำเนินไปอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ๆ ซ้ำ ๆ กันในทุกวัน แต่อุ๊ยก็มีความสุขดี ไม่เห็นเคยบ่นว่าเบื่อหน่ายอะไร

การดำเนินชีวิตอย่างนี้ ทำให้ฉันซึมซับรับไว้เป็นวิถีของตนอย่างแนบเนียนโดยที่อุ๊ยไม่ต้องยัดยู่

วันนี้

ก่อนจะนั่งข้าว ฉันก็จะทำอย่างที่อุ๊ยเคยทำ

ก่อนจะนำข้าวไปนั่ง อุ๊ยจะค่อย ๆ บรรจงล้างข้าวอย่างเบาเมื่อ

เมื่อก่อน ฉันมักจะถามว่า

“ทำไมต้องล้างด้วยละอุ๊ย ข้าวแช่น้ำมาทั้งคืนคงสะอาดดีแล้วล่ะ”

เหมือนกับทุกคำถามของฉัน ที่อุ๊ยจะต้องให้คำตอบคลายความสงสัย

นี้ไง การเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติของฉัน

“ถ้าเจ้าล้างไม่สะอาด กลิ่นเปรี้ยวจะติดข้าว พอหนึ่งสุกแล้วข้าวจะเหม็น กินเปล่า กินไม่เอร็ดไม่อร่อย แล้วกลิ่นข้าวนี้เน้อ มันฟ้องความซี้ของคนหนึ่งโดย”

วิธีการนั่งข้าวของอุ๊ยมีเคล็ดลับที่ฉันจำมาทำจนวันนี้

เมื่อข้าวเหนียวที่หนึ่งสุก รอให้อิที่พวยพุ่งผ่านฝาชีที่ปิดไว้อีกประมาณ ๑๐ นาที เรียกว่าอ่อม กรรมวิธีการแช่และนั่งข้าวแบบนี้ทำให้ข้าวเหนียวของอุ๊ยนุ่มทั้งวัน ตั้งแต่เข้าไปถึงดึกคืนก่อนคืนโดยไม่ต้องอุ่นใหม่ ต่างจากข้าวเหนียวหนึ่งสมัยนี้ที่พอหายร้อนก็เริ่มแข็ง ต้องนำมาอุ่นใหม่ นั่นเพราะเขาแช่ข้าวประเดี๋ยวประด๋าวและนั่งพอสุกไม่รออ่อมก่อน ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพราะเป็นเรื่องของธุรกิจการค้าที่ต้องว่องไว ไม่ใช่การทำกินภายในครอบครัว

เหมือนสมัยแม่อุ้ยยังสาว

เมนูยอดนิยมนิยามของอุ้ยเหมือนกับครอบครัวคนล้านนาทั่วไป คือ **ลาบ แกงอ่อม** และที่ขาดได้ไม่คือ **น้ำพริก** ไม่ว่าจะเป็นน้ำพริกปลาร้า น้ำพริกอ่อง น้ำพริกอีเก้ น้ำพริกตาแดง หรือน้ำพริกแมงดาในหน้าฝน ต้องมีสักอย่างในทุกๆ มื้อเป็นเครื่องชูรสอย่างดี

บ่อยไป

ที่เมื่อทำอาหารเสร็จ อุ้ยจะให้ฉันเป็นผู้ถือถ้วยแกง คั่ว หมก ผัด หรือสารพัดอาหารควรวานไปให้เพื่อนบ้าน

พอโตฉันจึงรู้ว่านี่แหละเป็นการปลูกฝังให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เรื่องความโอบอ้อมอารี การใส่ใจ การผูกไมตรีกับเพื่อนบ้าน และซึมซับวัฒนธรรมประเพณีไปในตัว

มื้อเช้า

ฉันชอบกินอาหารกับพ่อแม่ที่มีอาหารรสจัดบ้าง ประเภทลาบ แกงแกงอ่อม น้ำพริก กินกับอุ้ยไม่เนียนปากเพราะอุ้ยชอบกินอาหารแปลกๆ อุ้ยชอบกินข้าวเหนียวร้อนๆ กับน้ำอ้อยบ้าง มะม่วงสุกบ้าง ถ้าเป็นหน้าหนาวก็จะกิน **ข้าวหลกุงา** ก็ข้าวเหนียวคลุกงาขี้ม่อนนั่นแหละ

ตอนเย็น

อุ้ยนี่แหละอาบน้ำให้ฉัน

บ้านเราไม่มี**ตอมอาบน้ำ**หรือห้องน้ำเหมือนคนสมัยนี้

อุ้ยจะพาฉันไปอาบน้ำที่บ่อน้ำ ที่อุ้ยทำแผ่นไม้ไว้สำหรับนั่งขัดสีฉวีวรรณ มีหินก้อนกลมๆ พอเหมาะมือสำหรับขัดขี้โคลนตนเอง สำหรับ

อย่างฉันทะเหรอ อุ้ยใช้**กูปพร้าว** โยมะพร้าวก้อนเบ้อเร่อในมืออุ้ยจะทำหน้าที่ของมันอย่างเจ็บแสบ อุ้ยใช้ขั้ดกูปบริเวณพับเข่าด้านหลัง น่อง และข้อเท้า ล้วนเป็นบริเวณที่ขี้ไคลชอบฝังแน่น ขั้ดเมื่อไรเป็นเจ็บแสบเมื่อนั้น ถ้าวันไหนฉันไปเล่นกลางแจ้งแล้วโดนตอข้าวบาด เย็นนั้นเป็นได้ยินเสียงร้องให้ดังลั่นบ้าน

ตอนเล่นไม่รู้สึกอะไรหรอก แต่พอมาเจอน้ำ เจอสบู่ แล้วมาเจอกูปพร้าวของอุ้ยเข้าแล้ว ทำไมมันเจ็บแสบไปถึงขั้วหัวใจก็ไม่รู้

ตอนกลางคืน

ฉันนอนกับอุ้ย

ฉันชอบกลิ่นน้ำหอมจากปากอุ้ย

ฉันชอบกลิ่นน้ำมันมะกอกจากเนื้อตัวอุ้ย

ฉันชอบกลิ่นใบหมีและกลิ่นมะกรูดจากผมอุ้ย

บางทีมีแถม

ก็กลิ่นควันจากเตาไฟกับกองไฟที่สูมไฉ่ยุงให้วัวควายนั่นไง

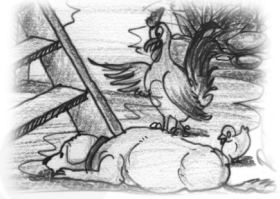

สอง

นิทานของตุ้ย

นิทานของอู๋ย

ในมุ้งสี่ตุ่ม ๆ ที่เรานอนด้วยกัน ละอ่อนกับละอู๋ยจะผลัดกันเกาหลัง ผลัดกันพัดวี หรือผลัดกันดึงนิ้วมือทีละนิ้ว ๆ เสียงดังเปาะ ๆ ลั่นมุ้ง บางมีเสียงวิ๊ดว้ายแทรกเป็นระยะ ๆ ถ้ามีอาการเจ็บนิด ๆ

บางคืนอู๋ยกับฉันก็ชวนกันนอนแหงนหน้ามองท้องฟ้า จากโค้งฟ้าจรดอีกโค้งฟ้าหนึ่ง ดูดวงดาวที่ระยิบระยับเคลื่อนฟ้า

“อู๋ย...ดาวบนฟ้ามีกี่ดวง” ฉันมักจะถามด้วยความสงสัย

อู๋ยก็จะตอบว่า

“ถ้าเจ้าอยากรู้ว่าดาวบนฟ้ามีกี่ดวง ก็ให้ตักทรายมา ๔ ก้วยกล้า แล้วนับเม็ดที่ละเอียด ๆ จนหมด นั่นล่ะคือจำนวนทั้งหมดของดาวบนฟ้า”

แล้วฉันก็จะ

“โห...จะนับได้อย่างไรเดเล่าอู๋ย”

“ก็นั่นล่ะ นับเม็ดทรายก็เหมือนนับนับดาวบนฟ้า เจ้าอยากรู้ก็ลองนับดู”

จบกันอู๋ย ใครคะที่จะมานั่งนับเม็ดทราย...พูดเป็นเล่นไปได้

ฉันเคยสงสัยว่า ใครกันหนอที่เป็นใหญ่ในท้องฟ้า

อุ๊ยก็จะตอบอย่างมั่นใจทุกครั้งว่า

“พระอินทร์”

“ทำไมเล่าอุ๊ย”

“เจ้าลองคิดดู ทุกครั้งที่ดูเจ้าหลวงที่วัดท่านเทศน์ธรรมชาดก จะมีบทบาทมากกว่าเทวดาองค์อื่น ๆ ฉะนั้น อุ๊ยว่าพระอินทร์น่าจะเป็นหัวหน้าเหล่าเทพบุตรกับนางฟ้านั่นล่ะ”

แล้วที่นี้แหละ

เรื่องราวจากลเกที่อุ๊ยดู และคำพระเทศนาเรื่องธรรมชาดกที่อุ๊ยฟัง ผสมกับจินตนาการของอุ๊ยเอง ก็จะเป็นเรื่องเป็นราวเล่าว่า

“พระอินทร์มีกายสีเขียว ประทับอยู่บนแท่นบัณฑฑกัมพล ซึ่งเป็นทิพยอาสน์หรือแท่นวิเศษ ยามใดที่มนุษย์โลกสงบสุข แท่นนั้นจะอ่อนนุ่ม น่านั่งนอนอน แต่หากยามใดที่ผู้มีบุญในโลกมนุษย์ได้รับความเดือดร้อน แท่นทิพย์จะแข็งกระด้างและร้อนรุ่ม จนพระอินทร์ประทับไม่ได้ ต้องรีบส่งทิพยบัญชาลงมาดูเหตุด่วนเหตุร้ายนั้นเมื่อรู้แจ้งแล้วว่าผู้ใดเดือดร้อน พระอินทร์จะให้เทวดารับใช้ประจำพระองค์ลงมาช่วยเหลือ แต่ถ้าเป็นกรณีพิเศษ เช่น ผู้มีบุญญาธิการได้รับความเดือดร้อนใจอย่างแสนสาหัส พระอินทร์จะแปลงกายลงมาช่วยเหลือมนุษย์ผู้นั้นด้วยตนเอง”

ฉันถามอุ๊ยเสมอ ๆ ว่า

“เป็นนางฟ้าอยู่บนสวรรค์คงจะมีแต่ความสุขสบายนะอุ๊ย”

อุ๊ยก็จะบอกว่า

“เจ้าอย่าคิดอย่างนั้น บ่มีที่ไหนจะมีแต่ความสุขความสบายไปทุกสิ่งทุกอย่างหรอกนะ บนสวรรค์ชั้นฟ้าานั้น ก็ใช้ว่าจะมีแต่ความสุขสบายน้อยใหญ่ต่างมีหน้าที่ทั้งนั้น ดูเหล่านางฟ้าแสนงามนั้นเถอะ พระอินทร์ท่านยังมอบหน้าที่ให้น้ำดวงดาวจำนวนมากมายออกเรียงรายบนราวฟ้า ในช่วงหัวค่ำ พอใกล้รุ่งก็ต้องเก็บดวงดาวเหล่านั้นไว้ ภารกิจนี้ไม่มีวันหยุด ตราบเท่าที่ยังมีโลก นางฟ้าจะต้องมีหน้าที่ประดับดาวให้ฟ้างดงามตลอดไป”

ท้ายสุด

ในทุกๆ คืน อุ๊ยจะเล่านิทานก่อนนอนให้ฟัง นิทานของอุ๊ยสนุกๆ ทั้งนั้น บางคืนฉันได้ฟังนิทานตลก บางคืนเป็นนิทานผีๆ ที่คนเล่าหลับครอกพีไปแล้ว แต่คนฟังยังนอนไม่หลับ

ก็กลัวผีที่อุ๊ยเล่านะซี

นิทานของอุ๊ยเรื่องหนึ่งที่ฉันชอบที่สุดคือธรรมชาดก **มหาเวสสัน** (เวสสันดร) ตอนชูชกเดินทางเข้าสู่เขาวงกตเพื่อขอภรรยาชาลี ไอรสของพระเวสสันดรกับพระนางมัทรี ไปเป็นข้าทาสของนางอมิตตดาภรรยาสาว แต่ต้องวิงหนีมหาสามสิบสองตัวของพรานเจตบุตรผู้เฝ้าประตูเขาวงกต เนื้อความตอนที่ฉันจำได้ขึ้นใจมีว่า

...ตัวหนึ่งชื่อว่าอีคำครือขนหยาบ คันมันคาบแล้วก็บ่วาง
 จ้างกางจิ้งออกได้ หันพราหมณ์เข้ามาใกล้สรีดเข้าชบถง ตัวหนึ่ง
 แสนวงไววาท ตัวหนึ่งชื่อสายฟ้าฟาดธรณี หมูหมาตี ๓๒ ตัว ก็มา
 ปู่เฒ่าเฒ่าก็กลัวตาย มันก็คะยุดคะยายขึ้นต้นไม้สาม ต้นย่านตก
 กาวราว ปาวหวาวตกต้นไม้หมี รูขี้ต้อยูบังยัง มือมันเกาะง่าชัน

จันท่าเก่า เอาไม้เท้ายกคินหลัง จับใส่ตั้งหมาผู้ดำร้อง พะเหง

ภาพชูชกวิ่งขึ้นต้นไม้ ขึ้นต้นไม้ขึ้นกิ่งวงเป็นสองสามที ขึ้นต้นไม้ก็ตกลง
มา หมากก็ตามราวีกัดไม่ปล่อย ทำเอาชูชกขวัญหนีดีฝ่อ ใช้ไม้เท้าตีหมา
ไม่ได้หันมามอง เพราะต้องประคองตนให้อยู่บนต้นไม้ให้ได้ ข้าวของที่พก
ติดตัวมาร่วงหล่นกระจายกระจาย เป็นภาพที่ตลกมาก ๆ สำหรับละอ่อน
อย่างฉัน แม้แต่อู๋ยที่เป็นคนเล่าเองยังอดขำไม่ได้

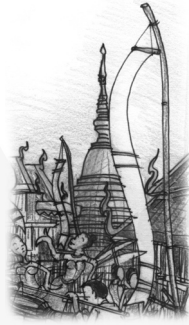
ยังมีเรื่องเล่าและนิทานของอู๋ยอีกเยอะ

เล่าสามวันสามคืนก็ไม่จบ

ฉันจะเล่าให้ฟัง...

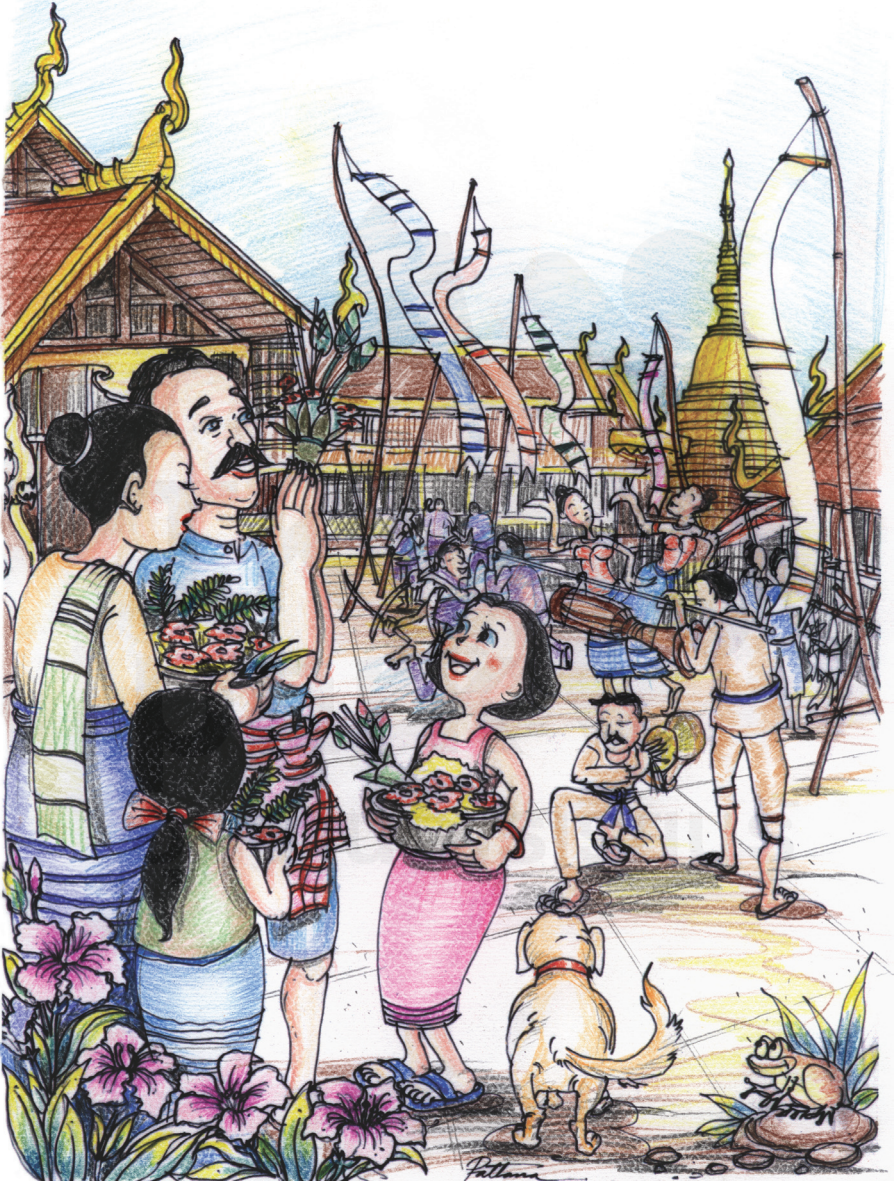
TK
park
อุทยานการเรียนรู้

TK
park
อุกฤษฏ์

สาม

ปีใหม่เมือง

ปีใหม่เมือง

ทุกเช้า

อุ๊ยจะนำข้าวเหนียวปั้นเล็กๆ พร้อมอาหารแห้ง หรือผลไม้ เช่น กล้วยน้ำว้า ใส่จานสังกะสี พร้อมน้ำดื่มใส่แก้วไปวางไว้บนหิ้งพระเพื่อบูชา พอถึงวันพระ อุ๊ยจะพาฉันไปทำบุญตักบาตรแล้วฟังพระเทศน์ ในช่วงเช้า พรรษา อุ๊ยจะพาไปไม่ขาด

อุ๊ยบอกว่า นี่คือการ**ทำบุญ**

“ต้องทำอะหยังบ้างละอุ๊ย ถึงจะได้บุญ”

ฉันถามอุ๊ยเช่นเคย...ไม่รู้ว่าถามใครนี่ ในบ้านก็มีแต่อุ๊ยนี่แหละที่อยู่ กับฉันตลอด ตั้งแต่ลืมตาตื่นจนหลับตานอน

อุ๊ยตอบปัญหาของฉันเช่นเคย

“เจ้าต้องทำบุญใส่บาตรในวันพระ ไปร่วมงานประเพณีตั้งธรรมโมในคืน ยี่เป็ง ไปฟังธรรมช่วงเช้าพรรษา ทานขันข้าวเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ ผู้ล่วงลับในช่วงเดือนสี่เป็ง ทำอย่างนี้จึงจะเรียกว่าทำดี จึงจะได้บุญ”

“แล้วคนที่ทำบุญจะได้อะหยังละอุ๊ย”

“ถ้าเจ้าทำบุญเจ้าก็จะได้บุญ ก็คือ ได้รับสิ่งดี ๆ ตอบแทน ถ้าปได้รับในภพนี้ก็จะได้รับในภพหน้า”

“แล้วถ้าปทำละอู๋ยี่ เราจะเป็นอย่างไร”

“ถ้าปทำบุญ เจ้าก็จะปได้รับสิ่งดี ๆ ยิ่งถ้าเจ้าทำบาป เจ้าก็จะได้รับแต่สิ่งชั่วร้าย”

“แล้วอะหยังละที่อู๋ยี่เรียกว่า บาป”

“บาปก็คือการทำปดี เช่น การก่อดินข้าวสุก ลักกินอาหารที่จะนำไปถวายพระบนหิ้ง หรืออาหารที่จะนำไปทำบุญ พุดจา หรือแสดงกิริยาจ้วงหยาบคาย ปฏิบัติตนปดี แสดงกิริยาปสุภาพต่อพ่อแม่ อู๋ยี่ ญาติผู้ใหญ่ อาจารย์ หรือพระสงฆ์องค์เจ้า ถ้าเจ้าทำเมื่อใด**บาปจะขบหัว**เมื่อนั้นเนื้อ”

ฉันทักลัวบาปขบหัวมากจึงไม่กล้าทำอะไรที่อู๋ยี่บอกว่าไม่ดี

ฉันทักันเคยกับกลิ่นรูป ควันเทียน และความหลากหลายของดอกไม้บูชาที่ชาวบ้านนำมาถวายแล้วอธิษฐานขอพรจากพระ

ตอนเข้าไปเฝ้าตรพระ

ตอนบ่ายเจ้าอาวาสหรือที่บ้านเราเรียกว่าตุ้หลวง พระ และเณรจะเวียนกันขึ้นธรรมาสน์ นำสมุดใบลานมาอ่านเทศน์ เรื่องราวที่เป็นที่นิยมของชาวบ้าน และพระเณรเองก็เทศน์ได้ไม่มีเบื่อ คือ ธรรมชาดก เรื่องราวของพระโพธิสัตว์ผู้สั่งสมบุญเพื่อก้าวสู่การเป็นพระพุทธเจ้า เช่น หมาขนค้ำ สุวัณณะหอยสังข์ นกกระจาบ เจ้าสุวัตรนางบัวค้ำ หงส์เหิน ที่มีเรื่องบาปคุณโทษ การครองตน ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีแผ่เงาไว้ให้ผู้ฟังธรรมได้รู้จักพินิจพิจารณา

คงเป็นธรรมดาของการทำอะไรหลังอาหารมื้อเที่ยงหรือในตอนบ่ายที่บรรยากาศมักเป็นใจและนิตยพร้อมจะส่งเสริม เมื่อหนึ่งต้องดึงหนึ่งตาก็หย่อน

ฟังธรรมก็เช่นกัน

พ่ออุ้ยแม่อุ้ยลั่นฆ้องซึ่ง ต่างพากันผงกหัวรับเทศน์รับธรรมกันทั่วศาลา
เมื่อละอุ้ยหลับ ละอ่อนก็จะขานรับนโยบาย นอนหลับปุ๋ยไปกับเสียง
ธรรมข้างๆ นั้นแหละ ฟังเต็มบรรทัดบ้าง เว้นวรรคบ้างก็ไม่เป็นไรเพราะ
วันพระไม่ได้มีหนเดียว วันนี้ฟังขาดบ้างเกินบ้างก็ช่างเถิด วันอื่นมาฟังใหม่
สุดท้ายก็ได้เนื้อหาคครบ นำกลับไปเล่าให้ลูกให้หลานฟังอย่างเป็นตูเป็นตะ

อุ้ยเล่าให้ฟังว่า

ในดินแดนล้านนาบ้านเรานั้นมีประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญๆ
หมุนเวียนเปลี่ยนกันไปตลอดทั้งปี เริ่มต้นที่

เดือน ๗ เหนือ ในเดือนเมษายน มีประเพณีปีใหม่เมือง หรือ
ประเพณีสงกรานต์นั้นแหละ

เดือน ๘ เหนือ ในเดือนพฤษภาคม มีประเพณีวิสาขบูชา สรงน้ำ
พระธาตุ

เดือน ๙ เหนือ ในเดือนมิถุนายน มีพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ การฟ้อนผี
การบูชาอินทขิล

เดือน ๑๐ เหนือ ในเดือนกรกฎาคม มีประเพณีวันเข้าพรรษา
หว่านกล้า

เดือน ๑๑ เหนือ ในเดือนสิงหาคม มีประเพณีฟังธรรมเข้าพรรษา

เดือน ๑๒ เหนือ ในเดือนกันยายนมีประเพณีกินกล้วยสลาก ทาน
สังข์

เดือนเกี๋ยง เหนือ ในเดือนตุลาคม มีประเพณีออกพรรษา ทอดกฐิน

เดือนยี่ เหนือ ในเดือนพฤศจิกายน มีประเพณียี่เป็ง (ลอยกระทง)
เทศน์มหาชาติ

เดือน ๓ เหนือ ในเดือนธันวาคม มีพิธีเข้ากั๋ (โสสานกรรม) ทานข้าว
เดือน ๔ เหนือ ในเดือนมกราคม มีประเพณีทานข้าวใหม่ ถวาย
มฤปายาส

เดือน ๕ เหนือ ในเดือนกุมภาพันธ์ มีประเพณีมาชมบูชา ปอยหลวง
เดือน ๖ เหนือ ในเดือนมีนาคม มีประเพณีเป็กตุ้ หรือบวชพระ

เมื่อครั้งที่อุ้ยเล่าให้ฟังตอนนั้น ละอ่อนน้อยอย่างฉันยังจำได้ไม่หมด
หรอก แต่การได้เห็น และได้ปฏิบัติจนเป็นกิจวัตร ทำให้ฉันจำประเพณี
เหล่านั้นได้ขึ้นใจมาจนถึงทุกวันนี้

หากถามว่าในบรรดาประเพณีของชาวล้านนาทั้งหมดนั้นชอบ
ประเพณีไหนมากที่สุด ฉันตอบได้อย่างไม่ลังเลเลยว่า **ปีใหม่เมือง**นี้แหละ
เพราะบรรยากาศนั้นแสนจะคึกคัก ได้เจอญาติพี่น้อง ลุง ป้า น้า อา
ลูกพี่ลูกน้อง ที่ห่างหายกันไปนาน สนุกสนานครื้นเครงจริงๆ ประเพณี
อย่างนี้จะอ่อนล้าชอบนัก เพราะมีขนมอร่อยๆ กิน มีตุงสีสดสวยไปปัก
เจดีย์ทรายที่วัด และที่ครึกครื้นสุดๆ คือ ได้เล่นสาดน้ำกัน มันชุ่มฉ่ำหัวใจ
ไม่เบาจริงๆ นะ

ปีใหม่เมือง เป็นวันที่สำคัญของคนบ้านเรา ไม่ว่าจะอยู่แห่งหน
ตำบลไหน จะใกล้หรือไกล พอถึงวันปีใหม่เมืองนี้แล้ว จะพากันกลับบ้าน
มาทำบุญ มาดำหัว ขอขมา และขอพรจากพ่อแม่ จากอุ้ย จากหม່อน และ
ญาติผู้ใหญ่

ประเพณีปีใหม่เมืองเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายน จนถึงวันที่ ๑๕
เมษายน แต่ในความเป็นจริง พอถึงวันที่ ๙ หรือ วันที่ ๑๐ คนล้านนาก็
เริ่มเล่นน้ำปีใหม่ในหมู่บ้านกันอย่างสนุกสนานเบิกบานแล้ว

วันที่ ๑๓ เมษายน ตามประเพณีถือเป็น**วันสังขารล่อง**

แต่ก่อนหน้าวันหนึ่ง คือวันที่ ๑๒ ทุกปี อุ้ยมักบอกกับฉันว่า

“เจ้าต้องรีบเข้านอนแต่หัวค่ำ วันพริก หรือวันพุงนี้ จะได้ตื่นแต่เช้า มาดูนางสังขารล่อง นางสังขารล่องนี้จะเดินทางมาแต่เช้า เพื่อเก็บพีชผักของชาวบ้าน เป็นความเชื่อของคนพื้นถิ่นว่า บ้านไหนที่นางแวะเก็บพีชผัก บ้านนั้นจะมีแต่ความอุดมสมบูรณ์ ใครๆ จึ่งรอนางกันทั้งนั้น ฉะนั้นใครอยากเห็นนางสังขารล่องก็ต้องตื่นมาดักดูแต่เช้ามีด”

“นางสังขารล่องนี้เป็นใครเล่าอุ้ย”

ฉันมักจะเป็นคนเริ่มประเด็นอย่างนี้เสมอ ก็อยากรู้จริงๆ นี่

“นางสังฆารล่องนี้สวยไหมอุ๊ย”

ฉันมักจะทำตัวอย่างนี้แหละ

“อยากรู้อีกละซี...ฮี”

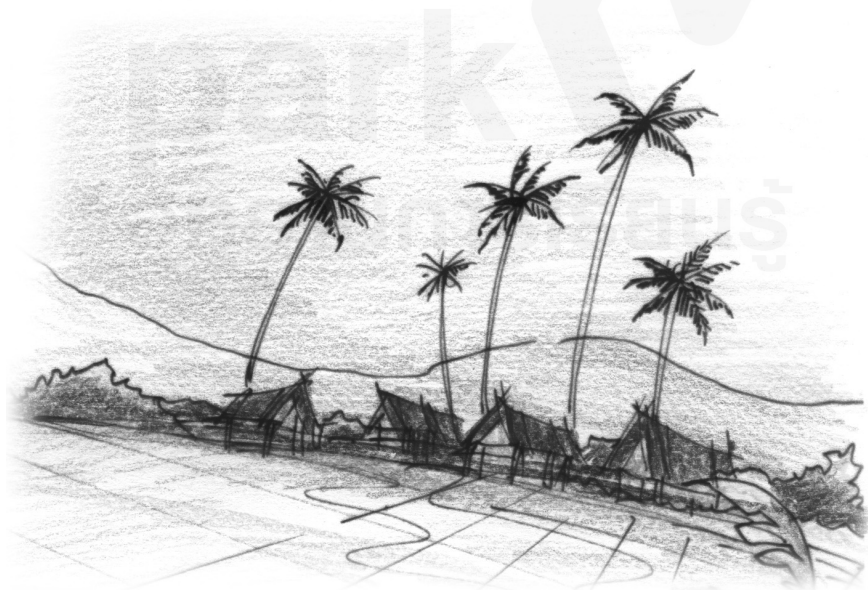
อุ๊ยไม่เคยแสดงท่าเบือหน่ายที่จะบอกเล่าเรื่องราวให้ฉันฟัง

แล้วอย่างนี้จะไม่ให้ฉันรักอุ๊ยได้อย่างไร

“มันเป็นตำนานที่เขาเล่าต่อๆ กันมานาน เรื่องมันยาวนานนะ เจ้าจะฟังไหมล่ะ”

อุ๊ยถามไปอย่างนั้นแหละ เพราะอุ๊ยรู้อยู่แล้วว่าถ้าไม่สนใจฉันไม่ซักไซ้แน่

“ฟังสิจะอุ๊ย”

ฉันไม่เคยปฏิเสธที่จะฟังเรื่องราวที่อุ้ยเล่าสักครั้ง
เรื่องสนุก ๆ ทั้งนั้น พลาดไปเสียตายแยะ

“ตามตำนานเขาเล่าว่า...

อุ้ยเริ่มเรื่อง

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว

มีเศรษฐีคนหนึ่งถูกนักเลงวงเหล้าสับประมาทว่า

“อุ้ย... ร่ำรวยล้นฟ้า หาไปก็เท่านั้น ไม่มีลูกมีเต้ามาสืบสกุล ไม่ซำที่
หามาก็ไม่ได้ใช้หรอก”

เศรษฐีคนนี้มีลูกเหมือนชาวบ้านคนอื่นเขา พอฟังอย่างนั้นจึงเกิด
ความอับอาย กลับไปทำพิธีขอลูกจากพระอาทิตย์ พระจันทร์

ขอเท่าไรก็ไม่เป็นผล

ขอเท่าไรก็ไม่ได้ลูกสักที

ขอจนอ่อนใจ จนเกือบจะท้อเพราะสิ้นหวัง

ในที่สุด

เศรษฐีตัดสินใจบวงสรวงขอลูกจากรุกขเทวดา ความทราบถึงพระอินทร์
พระอินทร์เกิดความเห็นอกเห็นใจเศรษฐีคนนี้ จึงสั่งให้ธรรมาบาลเทวบุตร
ลงมาเกิดเป็นลูก

“แล้วเกี่ยวอย่างใดกับนางสังขารล่องเล่าอุ้ย”

บางครั้งความอยากรู้อยากเห็นทำให้ฉันร้อนใจอยากรู้เรื่องราวเร็ว ๆ

“เจ้านี้ใจร้อนจริง ชัดคอกันแบบนี้อุ้ยไม่เล่าต่อดีไหมละ”

บ่อยครั้งที่อุ้ยจะขู่แกลมหยอกฉันอย่างนี้

“บ่เอา ๆ อุ้ยเล่าต่อเถอะ ทีนี้จะไม่ชัดคอกอีกแล้ว”

ฉันทำไปอย่างนั้นแหละ เพราะรู้ว่าอย่างไรเสียอู๋ยก็ต้องเล่าต่อ

“ลูกสาวหรือลูกชายจะอู๋ย”

“ลูกชายจะ เศรษฐีตั้งชื่อให้ว่าธรรมาบาลกุมาร”

“ชื่อกระบาลกุมารหรือจะ ชื่อแปดัก แปดก”

เสียงหัวเราะคิกคัก ชัดคอบอย่างนี้อู๋ยไม่ถือสาหรืออ ก อู๋ยเคยบอกว่าการแสดงความคิดเห็นอย่างนี้ อู๋ยชอบ เพราะรู้ว่าฉันสนใจฟังเรื่องที่อู๋ยเล่าแล้วคิดตาม ไม่ใช่อู๋ยเล่าปาว ๆ เข้าหูซ้ายทะลุหูขวา

“ธรรมาบาล ไม่ใช่กระบาล”

อู๋ยค้อนควักพองาม

ฉันชอบปฏิกิริยาอย่างนี้ของอู๋ย เวลาที่คนแก่ค้อนหรือช้อนสายตานิ น่ารักมาก น่ารักจนฉันอดที่จะเข้าไปกอดไม่ได้

อู๋ยลูบหัวฉันเบา ๆ แล้วเล่าต่อ

“ธรรมาบาลกุมารเป็นละอ่อนที่เฉลียวฉลาดมาก ฉลาดจนเป็นที่เลื่องลือไปทั่ว พออายุได้เพียง ๗ ปี ท่านท้าวกบิลพรมหได้ยืมข้าวเข้าเลยอยาก จะทดสอบความเฉลียวฉลาดของธรรมาบาลกุมาร ท้าวกบิลพรมหจึงลงมา จากสวรรค์เพื่อทำให้ธรรมาบาลกุมารตอบปัญหา ๓ ข้อ โดยมีหัวของแต่ละ ฝ่ายเป็นประกัน หากฝ่ายใดแพ้ ฝ่ายนั้นจะต้องถูกตัดหัว”

“ตัดหัวเลยหรืออู๋ย”

“ใช่สิ สมัยก่อนนะนะ เขาทำพินันเอาบ้านเอาเมือง เอาชีวิตกันนี้ละ”

“แล้วปัญหาสามข้อเขาถามว่าอย่างไรเล่าอู๋ย”

“ท้าวกบิลพรมหถามว่า เวลาเช้า เทียง และเย็น ราศีของคนเราอยู่ที่ไหน”

“แค่นี้หรือ”

“แค่นี้ละ ว่าแต่แค่นี้เนี่ยะ เจ้าละตอบได้ไหม”

“ตอบไม่ได้หรืออุ๊ย ให้ธรรมบาลกุมารของอุ๊ยตอบดีกว่าเนอะ”

อุ๊ยหัวเราะ แล้วเล่าต่อไป

“ธรรมบาลกุมารก็ตอบไม่ได้อย่างเจ้านี้ละ จึงขอเวลาคิดคำตอบ ๗

“แล้วธรรมบาลกุมารคิดออกใหม่อุ๊ย”

“หนึ่งวันก็แล้ว สองวันก็แล้ว สามวันก็แล้วคิดอย่างไรก็คิดไม่ออก พอถึงวันที่ ๖ ธรรมบาลกุมารหมดปัญญา อยากรู้ก็แพ้แน่ๆ ไม่รู้จะทำอย่างไรเลยเดินเข้าไปในป่าแก้กุ่ม เดินไปเรื่อยๆ จนเหนื่อยอ่อนจึงหยุดนอนพักใต้ต้นตาล ขณะที่นอนเพลินๆ พลันได้ยินนกอินทรีสองตัวเมียคุยกันว่า วันนี้กินอาหารไม่อิ่มก็ไม่ใช่ไรหรือ วันพรุ่งนี้จะได้กินเนื้อของธรรมบาลกุมารแล้ว เพราะธรรมบาลกุมารไม่มีทางตอบคำถามของท้าวกบิลพรหมได้ แม่ยกจึงถามพ่อนกว่า

“ปัญหาอะหยั่ง ที่ทำให้คนฉลาดอย่างธรรมบาลตอบไม่ได้”

อุ๊ยทำเสียงเล็กเสียงน้อยเป็นแม่ยก

“ท้าวกบิลพรหมถามว่า เวลาเช้า เที่ยง และเย็น ราศีของคนเราอยู่ที่ไหน”

“แล้วมันอยู่ที่ไหนกันเล่า ไ้เจ้าราศีนี้”

แม่ยกทำท่างง คิดไม่ออกเหมือนธรรมบาลกุมาร

“พ่อนกจึงเฉลยคำตอบของปัญหาที่ท้าวกบิลพรหมถามทั้ง ๓ ข้อ ให้แม่ยกฟัง”

อุ๊ยทำเสียงทุ้มเป็นพ่อนก

“เวลาเช้าราศีของคนอยู่ที่หน้า เวลากลางวันราศีอยู่ที่อก เวลาค่ำราศีอยู่ที่เท้า” ได้ยินดังนั้นธรรมบาลกุมารจึงรีบกลับบ้าน อาบ

อาบท่า กินข้าวกินปลาอย่างสบายอกสบายใจ คลายกังวลที่มีจนหมดสิ้น พอถึงวันที่กำหนด ธรรมบาลกุมารรีบมาสถานที่ทำประลองการตอบปัญหา”

มาแล้วหรือเจ้าธรรมบาลกุมาร ดูเจ้ามันอกมันใจมากนะที่จะมาตอบคำถามของข้า”

ธรรมบาลกุมารยิ้ม

ทำวกบิลพรหมจึงได้เริ่มถามอีกครั้ง

“ถ้าอย่างนั้นตอบเรามาชื่อว่าเวลาเช้า เวลาเที่ยง และเวลาเย็น ราชสีของคนที่เราอยู่ที่ไหน”

ธรรมบาลกุมารคิดถึงคำของพ่อนกจึงก้าวออกมาข้างหน้าแล้วยืดอกตอบอย่างมั่นใจ

“เวลาเช้าราชสีของคนอยู่ที่หน้า เวลากลางวันราชสีอยู่ที่อก เวลาค่ำราชสีอยู่ที่เท้า ไซ้ใหม่เล่า”

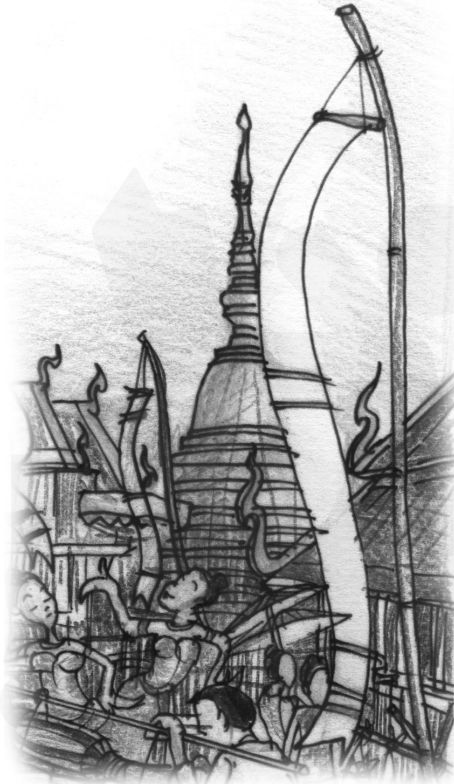
ทำวกบิลพรหมได้ยินเช่นนั้นจึงต้องยอมแพ้ เพราะธรรมบาลกุมารตอบได้อย่างถูกต้อง

ทำวกบิลพรหมจึงต้องถูกตัดหัวตามข้อตกลง

แต่ว่าหัวทำวกบิลพรหมนี้ไม่เหมือนหัวของใคร เพราะถ้าเมื่อใดหัวตกถึงผืนดิน ผืนฟ้า หรือผืนน้ำ เมื่อนั้นจะเกิดความเดือดร้อนไปทั่ว จึงให้ธิดาทั้งเจ็ดของทำวกบิลพรหมมารับหัวไว้ ซึ่งเรียกว่า นางสังขารล่อง

นางทุงษะ ลูกสาวคนโต เป็นคนแรก เมื่อรับหัวแล้วจึงนำไปเก็บไว้ที่เขาไกรลาส ตั้งแต่นั้นทุกปี ลูกสาวแต่ละคนก็จะผลัดเปลี่ยนกันเป็นนางสังขารล่อง แต่ละนางทรงพาหนะต่างๆ กัน มาอัญเชิญหัวแล้วจัดพิธีแห่แห่น และช่วงเวลานั้นก็คือช่วงปีใหม่เมืองนี้ละ

ฟังตำนานนางสังขารล่องจบ ฉันรีบเข้านอนแต่หัวค่ำ เพื่อที่ว่าพรุ่งนี้จะได้ตื่นมาดูนางสังขารล่องให้สมใจ แต่ไม่ว่าจะตื่นเช้าอย่างไรฉันก็ไม่เคย

ได้เห็นนางสังขารล่องลัดกที

“เจ้าตื่นขวย (สาย)ไป ขบวนสังขารล่องเพิ่งผ่านไปตะกี้นี่เอง”
ที่แท้...ตื่นเข้าเท่าไรก็ไม่ได้เห็นหรอก

โอ้...นางสังขารล่องมีตัวตนที่ไหนกัน เขาจ่อนหละอู๋ จูละอ่อน ให้ตื่น
แต่เข้าเพื่อรับวันขึ้นปีใหม่อีกต่างหาก

วันที่ ๑๔ เมษายน เป็น**วันเนา** หรือ**วันเนาวิ** ทุกคนต่างตระ
ของที่จะนำไปทำบุญในวันรุ่งขึ้น ทั้งที่เป็นการทำบุญที่วัดและนำไปดำหัว

ผู้ใหญ่ วันนีแต่ละบ้านจะตัดใบตองนำมาตากให้หายกรอบ กรีดออกจากก้าน และนำมาห่อขนมจ็อก (ขนมเทียน) ห่อหนึ่ง (ห่อหมก) ทำกรวยดอกไม้ ละอ่อนแต่ละบ้านต่างก็ช่วยผู้ใหญ่ทำงานกันด้วยความสนุกสนาน

นอกจากความสนุกที่ได้เล่นน้ำปีใหม่นี้แล้ว การได้ช่วยอู๋ยี่ทำขนมเป็นอีกอย่างหนึ่งที่ฉันชอบมากเป็นพิเศษ

วันเนาหรือวันเนาวันที่ตลาดสดจะคึกคักเป็นพิเศษ ของสด ของแห้ง แป้งข้าวเหนียว แป้งข้าวเจ้า ขมิ้นส้มป่อย เทียนกระดาษ รวมไปถึงตุ๊กตาดินต่าง ๆ เช่น ตุ๊กตาสุนัข ตุ๊กตาวัว (๑๒ ปี้นักขัตร) ขายดีเป็น เทน้ำเทท่า แม่บ้านจะซื้ออาหารตุ๋นไว้สำหรับพรุ่งนี้ เนื่องจากพรุ่งนี้เป็น**วันพญาวัน** พ่อค้าแม่ขายในตลาดจะหยุดขายของ

บาย ๆ หลังจากช่วยแม่หรืออู๋ยี่เตรียมของเสร็จ สาวน้อยหนุ่มน้อยจะพากันแต่งตัวออกจากบ้านไปเที่ยว หลายคนพากันมาที่เชิงสะพานนวรัฐ เพื่อชมทิวทัศน์และเล่นน้ำบนสะพานและถนนท่าแพ รวมทั้งรดอุชুবอนแก้คำหว่าผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งแต่ละอำเภอจะนำชুবอนมาร่วมด้วย

ช่วงปีใหม่เมืองของคนล้านนา หรือสงกรานต์นี้ คนจากจังหวัดต่าง ๆ จากทุก ๆ ภาค มักนำผ้าป่ามาทอดตามวัดต่าง ๆ เป็นการทำบุญไปด้วย แล้วอาศัยวัดเป็นที่พักเพื่อเที่ยวงานปีใหม่เมืองไปด้วย เสียงหัวเราะ เสียงพูดกระเช้าเข้าแห่ที่ออกจากปากผู้คนซึ่งเล่นน้ำอย่างสนุกสนาน จึงลละเคล้ากันไป สำเนียงพื้นเมืองบ้าง สำเนียงไทยบ้าง ที่ทำให้ฉันได้ทุกครั้งที่ได้ยิน คือคนที่พยายามพูดภาษาไทยกลางปนคำเมือง หรือพูดภาษาไทยกลางด้วยสำเนียงคนเมือง อย่างนี้บ้านฉันเรียกว่า **ไทยปะแล็ด**

วันที่สามของประเพณีปีใหม่เมืองคือ**วันพญาวัน** วันนี้ทุกคนครอบครัวจะพากันไปทำบุญที่วัด ขนทรายเข้าวัด ปักตุงที่กองทราย สรงน้ำพระ

พอสายหน่อยก็จะนำของไปดำหัวญาติผู้ใหญ่ หรือผู้ทรงคุณแก่ตน

“ชนทรายมาวัดทำไมละอุ๊ย มันหนักจะตายไป”

ฉันเคยเอ่ยถามอุ๊ย ในขณะที่เดินหิ้วน้ำคู้หรือถังน้ำที่ใส่ทรายจากริมฝั่งแม่น้ำปิงตัวเอียงเคียงข้างมากับอุ๊ยในวันปีใหม่เมืองปีหนึ่ง

“เวลาที่เราไปวัด เราเดินย่ำทรายออกมาจากวัด พอถึงวันปีใหม่เราก็ต้องชนทรายเข้าวัดแทนทรายที่ติดเท้าเราออกมาจากวัดมาทั้งปี”

“โห...ปีหนึ่งเรามีทรายติดเท้าออกมานักอย่างนี้เลยรีงอุ๊ย” ละอ่อนช่างสงสัยถามต่อ

“เราก็ชนเท้าที่เราจะมีกำลังทำได้ บิใช่ว่าทรายติดเท้าเราออกมาเท่าใด เราก็ต้องชนเข้าไปเท่าอัน ทรายที่เราชนเข้าวัด เราก็จะได้เอาไว้ก่อเจดีย์ทราย ปักตุง พอหมดงานปีใหม่ ตูเจ้า ท่านก็จะกวาดลงพื้นวัดต่อหรืออีกหน่อยตูเจ้า จะใช้ทรายทำอะไรก็ต้องไปชน เพราะมีคนชนมาให้แล้วอย่างไรละ”

การชนทรายเข้าวัดนอกจากจะเป็นประเพณีอย่างหนึ่งแล้ว ยังเป็นการช่วยบำรุงรักษาวัดและอำนวยความสะดวกให้พระอีกด้วย

สมัยก่อนการไปดำหัวญาติผู้ใหญ่ที่อยู่ไกลบ้าน เขาจะนำของดำหัวมีข้าวเหนียว ห่อหนึ่ง ขนมจ็อก ข้าวหมาก ข้าวเกรียบ ข้าวแตน มะพร้าว ใบของไม้ไผ่ ผ้าขนหนูผืนเล็ก ผ้าถุง หรือผ้าขาวม้า เสื้อผ้าไหมตราห่านคู่ กรวยดอกไม้รูปเทียน และน้ำมันส้มป่อย ใส่**สาแหกร**หาบไปดำหัวญาติผู้ใหญ่ หากใกล้หน่อยจะใส่ใน **สะหลุง** (โอ หรือ ชัน)

ญาติผู้ใหญ่จะอวยชัยให้พรแก่ลูกหลานผู้มาดำหัว

สำหรับละอ่อนแล้ว เรื่องสนุกของการดำหัวคือการได้เป็นขโยม คอยอำนวยความสะดวกให้อุ๊ยเวลาที่มีคนมาดำหัว คอยยกข้าวของที่มีคนมา

ดำหัวไปเก็บ และแน่นอนว่าขโยมละอ่อนเหล่านี้ย่อมได้อานิสงส์จากข้าวของที่มีคนเอามาดำหัวอุ้ยด้วย ข้าวของเครื่องใช้นั้นขโยมละอ่อนไม่สนใจสักเท่าไร แต่ขนมต่างๆ นี่สิน่าสนใจนัก แหม...ก็ขนมตั้งมากมาย อุ้ยจะไปกินหมดได้อย่างไรเล่า นอกจากจะได้กินขนมจนพุงกางแล้ว บางครั้งขโยมก็ได้เงินเป็นของแถมมาด้วย

ตอนบ่าย

วัดต่าง ๆ จะนำขบวนศรัทธาไปดำหัว **หัววัด** ใกล้เคียง

“ดำหัวหัววัดนี้ เขาทำอย่างใดกันจะอุ้ย”

ฉันมักมีข้อข้องใจให้อุ้ยไขปัญหาอย่างนี้เสมอ

“ดำหัวหัววัด เป็นวัดที่ร่วมกิจกรรมทางศาสนาด้วยกันมาโดยตลอด อาจอยู่ในละแวกเดียวกัน ในอำเภอเดียวกัน ต่างอำเภอ หรือต่างจังหวัด บางวัดอาจจะไปในวันพรุ่งนี้ ก็มีใช่เรื่องผิดปกติใด ๆ การไปดำหัวหัววัด ใช้วิธีเดินเท้า ซึ่งแม้อากาศจะร้อนแต่ก็สนุกสนาน ระหว่างการเดินทาง คนในขบวนกับคนในรถจะเล่นสาดน้ำโต้ตอบกันเป็นระยะ ๆ และคนในขบวนเดียวกันก็จะสาดน้ำกันไปตลอดทาง หากมีขบวนดำหัวของวัดอื่น สวนทางมากก็จะเฮลีสาดน้ำกัน เป็นที่ครึกครื้น สนุกสนาน พอขบวนดำหัวไปถึงวัดใดวัดหนึ่ง ละอ่อน สาวน้อย บ่าวจี้ จะต้อนรับด้วยน้ำปี๋ใหม่ พอหอมปากหอมคอ แล้วเชิญแขกเข้าสู่วิหารหรือศาลา ซึ่งวัดกำหนดให้สถานที่ดำหัว ลุง ๆ ป้า ๆ ที่มากับขบวน จะวางของที่นำมาคารวะ ดำหัว อวาสลงบนขันโตก หรือพานสังกะสีขนาดใหญ่ที่ทางวัดจัดเตรียมไว้หนุ่มสาวจะยกน้ำดื่ม ของกินเล่นมาเลี้ยง เจ้าอวาสสนทนาพอเป็นพิธี แล้วให้พร จากนั้นขบวนดำหัวก็เคลื่อนไปยังวัดอื่นต่อไป ขบวนดำหัวกลับถึงวัดราวห้าหกโมงเย็น คินนั้น สาวน้อย บ่าวจี้ ละอ่อน ที่ร่วมขบวน

คำหัวหัววัด รายไหนรายนั้น หลับสนิทตลอดคืน เพราะอ่อนเปลี้ยเพลีย ตามๆ กัน”

ถัดจากวันพฤหัสบดีเป็นวันปากปี

อาหารยอดนิยมของแทบทุกครัวเรือนในวันนี้คือแกงขนุน เพราะเชื่อว่าเป็นนามมงคล กินแล้วจะหนุนนำให้ชีวิตพบสิ่งดี ๆ มีความสุข ความเจริญ ปีใหม่เมืองยุติลงในวันนี้ และพรุ่งนี้ชีวิตจะดำเนินไปตามปกติ หลังจากเฉลิมฉลองปีใหม่เมืองมาร่วมสัปดาห์

ความสุขที่ได้รับจากการอยู่รวมครอบครัว การมีโอกาสดูกราบผู้มีพระคุณ การได้ทำบุญปีใหม่ที่วัดบ้านเกิด และมีโอกาสได้พบเพื่อนอย่างพร้อมหน้าค่าตา เป็นพลังให้ทุกคนใช้ชีวิตในปีใหม่ที่ก้าวมาถึงอย่างมั่นใจ

ในช่วงปีใหม่นี้เสียงเพลง **“คำหัวปีใหม่”** จะกึกก้องทั่วถิ่นล้าน เป็นสื่อแทนใจให้ทุกคนเข้าถึงประเพณีอันดีงามของล้านนา

i o à â à
 à à â à
 à â â î ô â
 î ô
 î ô í â
 à
 i o à â
 â à

เมื่อวนคิดถึงบรรยากาศของปีใหม่เมืองขึ้นมาคราใด ฉันเป็นต้อง

อมยิ้มกับความสุขในวันวานเมื่อครั้งยังเป็นละอ้อนทุกครั้งไป

นิทานกตัญญู

TK
park
อุทยานกตัญญู

นิทานกตัญญู

สังคมชนบทเป็นสังคมที่มีความใกล้ชิดกัน ละอ่อนจึงได้รับการปลูกฝัง
มาจากคนใหญ่ (ผู้ใหญ่) ในครอบครัวอย่างใกล้ชิด

ฉันเองก็เช่นกัน

ในเมื่อละอ่อนกับนิทานก็เป็นของคู่กัน

อุ๊ยจึงใช้นิทานนี้แหละมาเป็นสิ่งล่อใจ เป็นอุบายในการสอนฉันอย่าง
แยบยล

นิทานแต่ละเรื่องของอุ๊ย แฝงคำสอนและข้อคิดต่าง ๆ ไว้มากมาย
เสมอ

สิ่งหนึ่งที่อุ๊ยสอนให้ฉันยึดมั่นคือความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

นิทานที่อุ๊ยเลือกมาเล่าถึงความกตัญญูนี้ก็คือนิทานเรื่อง **นางอุทร**

คืนหนึ่งในมุ้งที่มีฉันและอุ๊ยนอนด้วยกัน

“อุ๊ยจำได้ก้อ อุ๊ยบอกว่าคืนนี้จะเล่านิทานเรื่องนางอุทรลาต่อจาก
เมื่อตะวา”

ฉันทวงสัญญาอย่างนี้บ่อย ๆ

“โห...อุ๊ยลืมไปแล้วว่าเล่าไปถึงไหน ไหน...เจ้าลองเล่าให้อุ๊ยฟังหน่อย
ว่าอุ๊ยเล่าไปถึงไหนแล้ว อุ๊ยจะได้เล่าต่อได้ถูก”

อุ้ยแกล้งแห่ยฉัน

“เล่าใหม่ก็ได้ หนูไม่เบื่อหรอก”

นิทานกับฉันนี่สนิทกัน เล่าซ้ำ ๆ ก็ครั้งก็ไม่เบื่อ

“บ่ได้ บ่ได้...ถ้าจำบ่ได้ อุ้ยก็ไม่เล่าต่อหรอก”

“ก็ได้...ก็ได้”

ฉันลื้อเลียนอุ้ย

อุ้ยหัวเราะอี ฮี

“อุ้ยเล่าว่ามีผู้ชายคนหนึ่งชื่อกุปปีตา มีเมียสองคน เมียหลวงมีลูกชื่อว่าอุทธลา เมียน้อยมีลูกชื่อ...ชื่ออะหยัง นะอุ้ย”

บางครั้งชื่อตัวละครในนิทานที่ยาก ๆ ไม่คุ้น ทำให้ละอ่อนจำยากเหมือนกัน

“ชื่อสามา”

อุ้ยตอบ

“อ้อ...ชื่อสามา”

ฉันทวนคำ

“แล้วเรื่องเป็นอย่างใดต่อ”

อุ้ยถาม

“วันหนึ่งผู้ชายคนนี้พาเมียทั้งสองคนออกไปหาปลา ความจริงแล้วเมียน้อยเป็นผีพรายชอบกินของดิบ ๆ พอผัวจับปลาได้นางเมียน้อยก็แอบกินปลาจนหมด ส่วนเมียหลวงพอผัวจับปลาขึ้นมาได้ก็เอาใส่ช่องไว้ เมียน้อยคิดอยากจะทำจัดเมียหลวงเลยออกอุบายขอเปลี่ยนที่นั่งในเรือกับเมียหลวง เมียหลวง หลงกลก็ยอมเปลี่ยนที่นั่งแต่บ่ได้เอาช่องใส่ปลาของตัวเองไปด้วย พอถึงบ้านกุปปีตาขอดูปลาในช่อง ช่องที่อยู่กับเมียหลวงบ่มีปลาเหลืออยู่เลย เมียน้อยได้ทีเลยบอกว่าเมียหลวงนี้เป็นผีพรายแอบกินปลาไปจนหมด

กุปปีตาเชื้อก็เลยตีเมียหลวงจนตาย เมื่อเมียหลวงตายไปแล้วแต่ยังเป็นห่วงลูกเลยเกิดมาเป็นเต่าคำ”

“แล้วอย่างใดต่อล่ะ”

“อย่างใดต่อล่ะอุ้ย ไม่รู้นี่ เมื่อคืนอุ้ยเล่าถึงตรงนี้”

“เจ้าเก่งมาก แสดงว่าตั้งใจฟังนิทานที่อุ้ยเล่า คืนนี้อุ้ยจะเล่าต่อ”

“เล่าให้จบเรื่องเลยนะอุ้ย”

ฉับรบเร็วอย่างนี้ทุกครั้งที่อุ้ยเล่านิทานไม่จบ ให้ติดตามตอนต่อไปในคืนใหม่

“เอาล่ะ ตั้งใจฟังเน้อ...”

แล้วเรื่องราวก็ดำเนินต่อ

“แม่เต่าคำเป็นห่วงลูกมาก ว่ายนํ้าไปหาลูกที่ท่านํ้าทุกวัน นางอุทรก็แอบเอาอาหารไปให้แม่เต่าคำทุกวันเหมือนกัน ด้วยความรักลูกสาวทุกวันทีเจอกัน แม่เต่าคำจะขึ้นจากนํ้า มาทานนํ้ามันผมและหัวผมให้ลูก หัวเบาๆ อย่างนั้นทุกวัน...ทุกวัน จนผมของนางอุทรลาอ่อนนุ่มเงางาม เมื่อแม่เลี้ยงเห็นผมของนางอุทรลาเป็นเงาวับก็เกิดความสงสัย จึงแอบตามไปสืบ สืบไปสืบมาเลยรู้ว่าเป็นเพราะแม่เต่าคำนี่เองเป็นผู้ดูแลนางอุทรลาเห็นดังนั้นนางแม่เลี้ยงจึงคิดแผนการขึ้นมา ออกอุบายหลอกผัวว่าตนนี้เจ็บหนัก ถ้าไม่ได้กินเนื้อเต่าคำเห็นที่ต้องตายเป็นแน่ เมื่อใดได้กิน เมื่อนั้นถึงจะหาย กุปปีตาเชื้อเมียน้อย จึงออกไปหาเต่าคำมาให้เมียกิน บังเอิญนางอุทรลาเดินผ่านมาได้ยินเข้า ดังนั้น จึงรีบไปบอกแม่เต่าให้หนีไปซ่อนตัว นางเมียน้อยรู้ จึงเขียนนางอุทรลาปางตาย แม่เต่าคำเห็นอย่างนี้จึงทนไม่ไหว ด้วยความรักลูก สุดท้ายต้องยอมขึ้นมาจากนํ้าให้กุปปีตาจับไปฆ่าให้นางเมียน้อยกิน”

“ใจร้ายจังเลยนะอุ้ย”

ฉันแสดงความคิดเห็นขัดจังหวะ เพราะทนไม่ไหวจริง ๆ ถ้าไม่ได้พูด
มันเครียด

“ฮือ”

อุ้ยตอบรับ แล้วเล่าต่อ

“เมื่อนางเมียน้อยกินเต่าคำเสร็จสรรพ จึงโยนกระดองเต่าคำทิ้ง
ของนางอุทธลาเห็นจึงรีบวิ่งไปคาบกระดองของแม่เต่าคำมาให้อุทธลา
อุทธลาลูบกระดองเต่าคำ ร้องไห้อย่างน่าเวทนา พอคลายทุกข์ นางอุทธลา
จึงเอากระดองของแม่เต่าคำไปฝังดินไว้ ต่อจากนั้นไม่นาน ตรงที่ที่นาง
อุทธลาฝังกระดองเต่าคำนั้นเกิดมีต้นไม้โพธิ์ทองขึ้นมา ต้นโพธิ์ทองนี้เป็นต้น
โพธิ์ทองวิเศษ เวลาที่ลมพัดมาจะมีเสียงดนตรีไพเราะดังขึ้นทุกครั้ง นาง
อุทธลาก็เฝ้ารดน้ำพรวันคืนดูแลต้นไม้โพธิ์ทองเป็นอย่างดี จนโตวันโตคืน”

“โห...ต้นโพธิ์ทองวิเศษคงจะงามขนาด นะอุ้ย”

“แม่แล้ว ต้นโพธิ์ทองต้นนี้งามขนาด”

“แล้วนางเมียน้อยละอุ้ย มันทำอะไรอีก”

ฉันอยากรู้ตอนจบเร็ว ๆ

อุ้ยเล่าต่อ

“วันหนึ่งพระราชาร่วมมาเห็นต้นไม้โพธิ์ทอง อยากได้ไปปลูกไว้ใน
พระราชวัง ให้เสนา มหาอำมาตย์ช่วยกันขุด ช่วยกันถอน ถอนเท่าใดก็ไม่
บ่ว่าไผ่ จะถอนก็ถอนไปไม่ได้ นางอุทธลาเห็นดังนั้นจึงคิดได้ว่า ถ้าต้นไม้โพธิ์ทอง
ต้นนี้ไปอยู่ในพระราชวังน่าจะดีเป็นแน่ น่าจะมีคนดูแลที่ดี คิดดังนั้นนางจึง
ขันอาสาช่วยถอนต้นไม้โพธิ์ทองต้นใหญ่ที่แผ่กิ่ง ก้าน ใบเขียวขจี พระราชา
และทุกคนต้องตะลึง เมื่อนางอุทธลาใช้แรงเพียงน้อยนิดดึง ต้นโพธิ์ทองก็
หลุดขึ้นมา นางนำเข้าไปถวายพระราชานั่งทอดพระเนตรดูอยู่ พระราชา

เกิดความพิงพอใจในตัวนางอุทธลา เลยพานางเข้าไปอยู่ในพระราชวังด้วย”

“พระราชารั้จัดงานอภิเษกสมรสอย่างใหญ่โต แล้วแต่งตั้งให้นางอุทธลา เป็นมเหสี ฝ่ายนางแม่เลี้ยงและนางสามาเห็นอย่างนั้นก็ได้แต่แค้นใจ และเกิดความรู้สึกอิจฉานางอุทธลาเป็นอย่างมาก สองแม่ลูกช่วยกันคิดอุบายที่จะนำมาหลอกนางอุทธลา คิดไปคิดมาก็คิดได้ จึงเข้าไปในพระราชวังแล้วบอกนางอุทธลาว่าพ่อบ่สบายมาก อยากจะให้นางอุทธลามายเยี่ยม นางทั้งสองทำแสร้งเป็นโศกเศร้าเสียใจ ขอให้นางอุทธลากลับไปดูใจพ่อเป็นครั้งสุดท้าย นางอุทธลาหลงเชื่อรีบกลับมาบ้านหวังจะเยี่ยมพ่อดังว่า นางไม่รู้หรอกว่าสองแม่ลูกแอบต้มน้ำร้อนไว้ใต้ถุนบ้าน พอนางอุทธลาเดินเข้ามา สองแม่ลูกจึงผลักนางอุทธลาตกลงไปในหม้อน้ำร้อน นางอุทธลาทนไม่ไหวสิ้นใจตาย นางแม่เลี้ยงดีอกดีใจรีบจับนางสามาลูกสาวของตนใส่เครื่องทรงของนางอุทธลาแล้วพากันเข้าไปในพระราชวังอย่างกระหึ่มยั้มย่อง หวังจะหลอกพระราชารว่าตนเป็นนางอุทธลา”

“สองแม่ลูกนี้ใจร้ายขนาดนะอู๋ยี่ ไม่เอ็นดูนางอุทธลาเลยเน้อ”

“ฮือ”

“แล้วนางอุทธลาก็ตายไปเลยเหรออู๋ยี่”

“ป้”

“นางอุทธลานั้นน่าเอ็นดูขนาดเนาะอู๋ยี่”

“แม่นแล้ว นางอุทธลานั้นน่าเอ็นดูขนาดแต่คนดีอย่างใดก็ต้องได้รับผลดีอยู่วันยังค่ำ เจ้าฟังต่อเสียวก่อน”

“ฮือ”

ฉันท้าเสียงเหมือนอู๋ยี่

“ว่าแต่นางสามาเข้าวังไปแล้วเรื่องเป็นอย่างใดต่อละอู๋ยี่”

อู๋ยี่มองหน้าฉันท้า ๆ แล้วเล่าต่อ

“แต่ก่อนนี้นางอุทธลาเป็นคนที่อ่อนหวาน กิริยามารยาทงามนัก เป็นคนที่มีจิตใจที่ดีงาม นางไปทางใดมีแต่คนรักใคร่ แต่พอมาเป็นนางสา พระมเหสีตัวปลอมนี้กิริยาหยาบคาย เป็นคนที่มีจิตใจหยาบช้า พุดจา ไม่ไพเราะ ไปทางใดก็มีคนรักใคร่แบบนางอุทธลา แม้แต่พระโอรสก็ยัง บ่ยอมเข้าใกล้ พระราชาเองก็เกิดความสงสัยว่าทำไมพระมเหสีที่เคยดีขนาด จึงกลายมาเป็นเช่นนี้ จึงส่งคนออกสืบจนรู้ความจริง เมื่อพระราชารู้ความจริงพระองค์โกรธมาก จึงสั่งประหารชีวิตนางสามาแล้วเอาจิ้น (เนื้อ) ของนางสามาทำเป็นจิ้นต้ม (แฮม) ใส่โถงส่งไปให้พ่อแม่ของนาง พ่อแม่ได้ โถงจิ้นต้มจากพระราชาก็ดีใจขนาด นึกว่าลูกสาวเป็นคนส่งมาให้ สองคน ผัวเมียกระวีกระวาดเปิดโถงเห็นจิ้นเนื้อเลยพากันเอาออกกินด้วยความ เอร็ดอร่อย”

“อู๋ย...น่ากลัวขนาดเนื้อ”

ฉันทลิ้นเหียนพร้อมจะอาเจียน

“เอาน่า...มันเป็นนิทาน”

“แล้วเป็นอย่างไรต่อล่ะอู๋ย”

“กินไปกินมาก็เจอแขนบ้าง นิ้วบ้าง สุดท้ายเห็นหัวคน ก็ตกใจ พอ ขึ้นมาเห็นเป็นหัวนางสามา ก็หงายหลังตั้งเป็นลมไปเลย ฝ่ายนางอุทธลา เมื่อตายไปแล้วก็ไปเกิดเป็นนกแก้วที่สวยงาม นกแก้วตัวนี้จะบินมาจับกิ่ง โป้ทรวงทุกวัน พระราชาเห็นนกแก้วก็แปลกใจ พระองค์มีความรู้สึกทุกครั้ง ว่าทำไมเมื่อเห็นนกแก้วตัวนี้แล้วจึงนึกถึงแต่นางอุทธลาผู้เป็นมเหสี พระราชา ฝ้าดูนกแก้วตัวนี้ทุกวัน ทุกวัน จนรู้ว่านกแก้วตัวนี้คือนางอุทธลานั้นเอง พระราชาจึงไปขอรับรองให้พระฤๅษีชุบชีวิตให้นางอุทธลา พระฤๅษีเห็นว่าพระ

ราชาและนางอุทธลาเป็นคนดี จึงรับคำแล้วท่องคาถาชุบชีวิตจนนางอุทธลาฟื้นคืนชีวิตมาได้ พระราชาและพระมเหสีอุทธลา พากันกราบลาพระฤๅษีด้วยความซาบซึ้งในพระคุณ สุดท้ายพระราชาและนางอุทธลา ก็พากันกลับไปครองรักกันอย่างมีความสุขตลอดไป”

“อุ้ย แล้วนางแม่เลี้ยงล่ะ เป็นอย่างไรบ้าง”

“อ้อ เกือบลืมนะ”

“ส่วนพ่อกับแม่เลี้ยงของนางอุทธลา ก็ถูกแผ่นดินสูบตาย”

“อ้อ...ถูกแผ่นดินสูบนี้น่ากลัวนะอุ้ย แต่ก็สมแล้วล่ะเพราะแกล้างนางอุทธลาไว้วัน”

“เจ้าเห็นหรือยังล่ะ เป็นคนดีอย่างไรก็ต้องได้ดี นางอุทธลาเป็นคนที่มีความกตัญญู ถึงแม้จะถูกกลั่นแกล้งมาอย่างไร สุดท้ายก็ยังมีความสุข”

นิทานสอนใจเกี่ยวกับความกตัญญูของอุ้ยยังไม่จบแค่เรื่องนางอุทธลา ยังมีนิทานอีกเรื่องหนึ่งที่สอนละอ่อนให้รู้จักมีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

วันหนึ่งฉันกำลังช่วยอุ้ยหั่นหมาก เตรียมทำเป็นหมากแห้ง ลำพังให้หนึ่งช่วยอุ้ยหั่นหมากหรือเรียงหมากนี้คงจะน่าเบื่อสำหรับละอ่อนไม่ใช่น้อย แต่การช่วยอุ้ยทำงานของฉันนั้นไม่น่าเบื่อเลยสักนิด เพราะอุ้ยจะมีเรื่องต่างๆ มาเล่าให้ฟัง ฟังไปทำงานไปเพลินเพลินกันดีทุกคนฟังคนเล่า

“เจ้าตั้งใจทำงานดี ๆ กำเดียว อุ้ยจะเล่นิทานให้ฟัง”

“วันนี้อุ้ยจะเล่นิทานเรื่องอะหยัง”

“วันนี้อุ้ยจะเล่นิทานเรื่อง กำพร้าบัวตอง”

“เรื่องมันเป็นอย่างไรล่ะอุ้ย”

“เรื่องเริ่มที่ว่า แม่หมาตัวหนึ่งถูกขับออกจากหมู่บ้านในขณะที่มัน

ตั้งห้อง แม่หมาต้องหนีเข้าไปอยู่ในป่า แล้วก็คลอดลูกออกมาเป็นละอ่อน เป็นแม่หญิงสองคน หน้าตางดงามนัก นักรงามขนาด แม่หมาตั้งชื่อลูกทั้งสองว่า **นางบัวตอง** กับ **นางจีบัวตอง** แม่หมาเฝ้าเลี้ยงลูกทั้งสองจนเป็นสาวอายุได้ 16 ปี หน้าตางามทั้งคู่”

“อยู่ในป่าแล้วแม่หมาเอาข้าวที่ไหนมาเลี้ยงลูกเล่าอู๋ยี่”

ฉันทักขึ้นด้วยความสงสัย

“แม่หมาก็แอบเข้ามาในหมู่บ้าน ใครเผลอแม่หมาก็จะย่อ่งไปคาบเสื้อผ้า คาบอาหารกลับเข้ามาในป่าให้ลูกใส่ ให้ลูกกิน ทำอย่างนั้นทุกวัน จนลูกใหญ่”

“แสดงว่าแม่หมารักลูกขนาดนะอู๋ยี่ อุตุสำหรั้งมาจากในป่าเข้ามาในหมู่บ้านทุกวัน”

ฉันทอกความคิดเห็น

“ขึ้นชื่อว่าเป็นแม่ก็รักลูกกันทั้งนั้น ไม่ว่าจะคนว่าสัตว์นะ แม่หมาก็รักขนาด ถึงแม้ว่านางจีบัวตองจะขออาสาเป็นคนไปหาอาหารมาให้ แต่แม่หมาก็บ่ยอม เพราะกลัวว่าลูกจะได้รับอันตราย วันหนึ่งแม่หมาก็ออกไปหาอาหารมาให้ลูกทั้งสองเหมือนอย่างทุกวัน มีพระราชานุ่มผ่านมา พระราชาออกประพาสป่า จนได้พบกับสองพี่น้อง บัวตองกับจีบัวตอง พอพบปุ๊บ ก็เกิดรักใคร่นางทั้งสองทันที พระราชาจึงขอให้นางทั้งสองไปเป็นชายาในวัง”

“อ้าว...แล้วแม่หมาละอู๋ยี่ จะรู้ได้อย่างไรว่าลูกหายไปไหน”

“ก็นั่นละ นางจีบัวตองสุดแสนจะเป็นห่วงแม่ แต่นางบัวตองนั้นไปใช้ชีวิตที่สุขสบายในวัง นางจีบัวตองขัดพี่สาวบ่ได้ ก็เลยต้องตามไปอยู่ในวังด้วยกัน ก่อนไปนางจีบัวตองอธิษฐานขอให้รุกขเทวดาที่อยู่ในป่าช่วยปกป้องดูแลแม่ของตน พอไปอยู่ในวังแล้วพระราชาก็เสกสองพี่น้องเป็นชายา สว่างปราสาทให้คนละหลัง เลี้ยงดูทั้งสองพี่น้องอย่างดีมีข้าทาสบริวาร

รับใช้ บ่ต้องลำบากเหมือนตอนอยู่ในป่า ฝ่ายแม่หมากกลับมาจากหาอาหาร ไม่เห็นลูกก็เสียใจเป็นที่สุด วิ่งตามหาลูกทั่วป่าแต่ก็บ่เจอ”

“โถ...เหนื่อยแยะเลย แล้วแม่หมาทำอะไรอย่างใดต่อละอุ้ย”

“แม่หมากก็ค่อยๆ ดมกลิ่นลูก ดมตามกลิ่นไปจนถึงในวัง”

“เฮ้อ...ดีละ นึกว่าจะบ่เจอลูกซะแล้ว แล้วเรื่องเป็นอย่างใดต่อละ

“เจ้าอย่าฟังอย่างเดียว เรียงหมากไปด้วยละ” อุ้ยกำชับ

“จ้าๆ อุ้ยเล่าต่อด้วยสิ”

“แม่หมาดมกลิ่นตามไปจนเจอปราสาทของนางบัวตองผู้พี่ แต่นางบัวตองอับอาย กลัวว่าคนจะรู้ว่านางมีแม่เป็นหมากก็เลยสั่งให้คนทุบตีไล่แม่หมาไป แม่หมาซมซานไปหานางจี้บัวตอง นางจี้บัวตองดีใจมากที่แม่หมาตามหาตนเจอ จัดการหาข้าวปลาอาหารเลี้ยงดูแม่หมาเป็นอย่างดีบนพอดีกับที่พระราชาสเด็จพระมาหานางจี้บัวตอง นางกลัวว่าพระราชารังเกียจแม่ของนาง จึงพาแม่หมาไปซ่อนไว้ในหีบ เมื่อพระราชาทามว่าในหีบนั้นมีอะไร นางจี้บัวตองมัวแต่อึกอักด้วยความตกใจ พระราชาก็เลยเปิดหีบออกดู”

“อ้าว...แล้วแม่หมาจะทำอย่างไรเล่าอุ้ย”

“พอพระราชารังเกียจขึ้นแทนที่จะเจอแม่หมากก็กลายเป็นว่าเจอทองคำแทน”

“โหะ...แม่หมาหายไปไหนแล้วละอุ้ย”

“แม่หมากลั่นใจตาย เพราะความสงสารลูกกลัวลูกจะได้รับโทษ พระอินทร์ทำนบรับรู้ความดีของแม่หมากก็เลยพาเอาดวงวิญญาณของแม่หมาไปสวรรค์ ทั้งทองคำแท่งของแม่หมาไว้ในหีบนั้น พอพระราชาทามว่านางไปเอาทองคำมาจากไหน นางจี้บัวตองก็ตอบว่านางเอามาจากในป่าที่นางเคยอยู่”

“แม่หมาตายไปสวรรค์แล้ว นางจี้บัวตองคงจะเศร้าน่าดูนะอู๋ย”

“แม่นแล้ว นางจี้บัวตองเศร้าใจมากที่แม่ตายจากไป แต่เรื่องมันก็ยัง
ปะจบเท่านั้นนะ”

“อย่างใดต่อเล่าอู๋ย”

“ต่อมาเกิดข่าวยากหมากแพง พระราชาก็เลยขอร้องให้นางจี้บัวตอง
ไปเอาทองออกมาจากป่ามาช่วยเหลื่อชาวเมือง”

“แล้วจะไปเอาทองมาจากป่าได้อย่างไรเล่าอู๋ย ไม่มีซ้กกะหน้อย
ทองในหีบนั้นพระอินทร์ท่านก็เนรมิตให้ต่างหาก เอ...หรือว่าพระอินทร์ก็จะ
เนรมิตรทองให้อีก”

“บ่ใช่ นางจี้บัวตองเข้าไปในป่าคนเดียว ตั้งใจว่าจะไปโคตหน้าเหว
ตายเสียให้มันรู้แล้วรู้รอด เพราะบรู๊ว่าจะไปเอาทองมาจากที่ไหน แต่โชคดี
ที่นางกระโดดหน้าเหวตกลงไปบนตัวของนางผีเสื้อยักษ์ที่กำลังทุ่ทุหมาน
เพราะว่าเป็นผีอยู่ พอนางจี้บัวตองกระโดดลงไปเลยทำให้ผีแตก นางผีเสื้อ
ยักษ์ก็หายเจ็บเป็นปลิดทิ้ง”

“โชคดีแท้ๆ เลยนา นางจี้บัวตองคนนี้นะ”

“นี่ละที่เขาว่า คนดีตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ นางจี้บัวตองแทนที่จะ
ตายกลับกลายเป็นว่าได้ช่วยนางผีเสื้อ นางผีเสื้อยกทองค่าให้นางจี้บัวตอง
เอากลับไปในเมือง พอกลับมาถึงในวัง นางบัวตองถามน้องสาวว่าไปเอา
ทองมาจากที่ไหน นางจี้บัวตองก็เล่าให้ฟังทั้งหมด นางบัวตองเกิดความ
อิจฉาน้องสาวขึ้นมา เลยอาสาขอไปเอาทองมาจากในป่าบ้าง”

“จะไปเอามาจากนางผีเสื้อยักษ์นะเธออู๋ย”

“นางบัวตองก็คงจะตั้งใจไว้อย่างนั้นละ พอไปถึงก็จัดการกระโดดลง
ไปในเหวทันที แต่บังเอิญว่าวันนั้นผีเสื้อยักษ์กำลังอารมณ์ปดี โมโหหัว

พอนางบัวตองกระโดดลงไปบนตัวนางผีเสื้อก็ถูกนางผีเสื้อจับกินทันที”

“อ้าว...ตายไปเลยนางบัวตอง”

“ใช่ ตายเพราะความคิดอีกจก วิชา บัญญัติบุญคุณพ่อแม่ แถมตายไปแล้วยังตกนรกอีกด้วยนา”

นอกจากเรื่องความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณแล้ว อุ๊ยยังสอนฉันให้รู้จักมีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน เวลาที่ฉันจะเดินผ่านหน้าผู้ใหญ่อุ๊ยจะคอยเตือนว่า **“มอบลงๆ”** คือให้ยอบตัวลง หรือถ้าจะเอ้อมหยิบของในที่ก็ต้องรู้จักพูดว่า **“ขอสุมาเตอะ”** คือ การขอโทษ ขอสม่า

คนเฒ่าคนแก่ รวมไปถึงพระสงฆ์จะสอนให้เด็กและผู้ใหญ่เห็นความสำคัญของ **พระในบ้าน** ซึ่งก็คือพ่อแม่และอุ๊ย จนมีภาษิตล้านนาบทหนึ่ง **พระเจ้าตั่วบไหว้ ไปไหว้พระเจ้าคนอื่น**

“เป็นอย่างใดเล่าอุ๊ย พระเจ้าตั่วบไหว้ ไปไหว้พระเจ้าคนอื่น” ฉันถามด้วยความสงสัย

“ภาษิตนี้มันมีความหมายว่า พระของตนบ่รู้จักไหว้ ไปไหว้พระของคนอื่น พระของตนในที่นี้ก็คือ ผู้มีพระคุณในบ้านของเราเอง ก่อนที่เราจะไหว้คนอื่นหรือแม้แต่พระประธานในวิหาร เราจะต้องไหว้หรือเคารพนับถือพระในบ้านเราเองเสียก่อน ความเจริญจึงจะเกิดขึ้นกับเรา เจ้าจำคำอุ๊ยไว้ให้ดี”

สมัยก่อนแทบทุกบ้าน อุ๊ยจะเคี้ยวหมากปากแดงกันแทบทุกคน ฉันจึงมีหน้าที่ประจำตัวอย่างหนึ่ง คือการเก็บใบพลูที่ปลูกไว้ในสวนมาให้อุ๊ยเป็นงานง่าย ๆ ที่ละอ่อนน้อยอย่างฉันทำได้ พอโตขึ้นมา อีกหน่อยฉันก็ช่วยอุ๊ยเก็บหมากมาหั่นแล้วตากแห้ง รวมไปถึงคอยดูแลเครื่องเคียงในเขียนหมากของอุ๊ย เช่น สีเสียด ปูนแดง ยาฉุน ให้มีพร้อมอยู่เสมอด้วย หรือคอย

ช่วยเหลืองานบ้านเท่าที่กำลังของละอ่อนอย่างฉันจะช่วยได้ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ละอ่อนแต่ละครอบครัวต่างก็เรียนรู้โดยเห็นจากตัวอย่าง และจากการปลุกฝังของคนในครอบครัวทั้งสิ้น

ในหน้าหนาว เมื่อก่อนไม่มีเครื่องทำน้ำอุ่นเหมือนอย่างสมัยนี้ แต่ฉันกับอู๋ยี่ก็มีน้ำอุ่นอาบกันทุกวันด้วยพลังงานจากแสงอาทิตย์ วิธีการก็แสนจะง่ายตาย เพียงแค่ต้มน้ำใส่ในน้ำคู้ (ถังน้ำ) มาตั้งทิ้งไว้กลางแดด พอตกเย็นน้ำก็จะกลายเป็นน้ำอุ่นให้อู๋ยี่กับหลานอาบได้อย่างสบายใจ เมื่อฉันเป็นละอ่อนตัวน้อย พ่อหรือแม่จะเป็นคนต้มน้ำมาให้อู๋ยี่อาบ แต่เมื่อฉันโตขึ้นสามารถต้มน้ำได้เอง ฉันก็รับหน้าที่ต้มน้ำมาให้อู๋ยี่ รวมไปถึงพอกับแม่ได้อาบกันทุกคน

สิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันเหล่านี้ดูเหมือนเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่ก็เป็นการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณของเราได้

กตัญญูตา...บูชาคนที่ควรบูชา

วันนี้

คุณทำความดีเพื่อเป็นบวบูชาพระคุณของผู้บังเกิดเกล้าของคุณแล้วหรือยัง

นิทานเพื่อความรัก

ห้า

นิทานเพื่อรัก

อุ้ยเคยเล่าว่า

ปู่สากับย่าสี่เป็นชายหญิงคู่แรกของโลกตามความเชื่อของชาวล้านนา สมัยก่อนนั้น บางครอบครัวจะจัดการกินแขกแต่งงานแบบคลุมถุงชน ให้กับลูก ๆ พ่อแม่จะเป็นคนเลือกคู่ที่คิดว่าเหมาะสมกันให้กับลูกสาวลูกชาย บางครอบครัวเลือกที่ตระกูลเสมอกัน บางครอบครัวเลือกที่ฐานะใกล้เคียงกัน บางครอบครัวเลือกที่ความสนิทชิดเชื้อของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย บางครอบครัวเลือกคนที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดที่กว้างไกลมาเป็นคู่ครองของลูก

“แล้วอุ้ยละ แต่งงานกันได้ยังไง”

“พ่อแม่ของอุ้ยเป็นคนจัดการ ให้อุ้ยป้อกับอุ้ยได้เจอกัน จนสุดท้ายก็ได้แต่งงาน อยู่กันมาจนมีเจ้าเป็นหลานน้อยนี่ละ”

“อุ้ย คนสมัยก่อนเขาเลือกคนที่จะมาแต่งงานด้วยยังไง”

“เขาก็ต้องเลือกคนที่ขยันทำมาหากิน นิสัยดีก่อนเป็นอันดับหนึ่งละ ถ้าเป็นป้อจายต้องขยันขันแข็งในการทำไร่ ทำนา ค้าขาย มีจิตใจเอื้อเฟื้อ ชอบช่วยเหลือการงาน ที่สำคัญคือ ต้องเป็น **คนสุก** คือผ่านการบวชเรียน มาเรียบร้อยแล้ว อาจเป็น **พี่น้อง** (คนผ่านการบรรพชาเป็นเณร) หรือ **พี่น้องาน** (คนผ่านการอุปสมบทเป็นพระภิกษุ) ก็ได้ **คนดิบ**หรือคนที่ยัง

ผ่านการบวชเรียน สาวบ่หุ่ม (สาว ๆ ไม่ชอบ) รวมไปถึงครอบครัวของสาวด้วย”

“ทำไมล่ะอุ้ย”

“เพราะเขาเชื่อกันว่าคนดิบนั้นยังไม่ได้ผ่านรสพระธรรมคำสอน จะมีความหนักแน่นอดทนน้อยกว่าคนสุก และยิ่งถ้าเขียนธรรม อ่านธรรม อ่านคำว่าเป็นสาวจะหุ่มนัก (ชอบมาก) ที่สุด”

“แล้วแม่หญิงล่ะอุ้ย เขาเลือกกันอย่างไร”

“แม่หญิงที่จะเลือกมาเป็นคู่่นั้นที่สำคัญ คือ ต้องเป็นคนหมั่น (คนขยัน) รู้กินรู้เก็บ ทำไรทำนา บั่นฝ้าย ทอผ้าได้ เป็นผู้ที่มิใญ่บุญกุศล รู้จักวัดทำบุญ เป็นคนซื่อสัตย์ ต้องบ่นำความแตกแยกวุ่นวายในครอบครัวไปบอกเล่าให้คนอื่นรู้ มีนิทานอยู่เรื่องหนึ่งเล่าวิธีเลือกลูกสะใภ้ไว้เหมือนกัน”

“เขาเล่าว่าอย่างไรอุ้ย”

“เขาเล่าว่า มีเศรษฐีคนหนึ่งต้องการเลือกแม่หญิง ที่จะมาแต่งงาน ลูกบ่าว เศรษฐีถามลูกบ่าว ว่ามีแม่หญิงที่ลูกชอบพออยู่บ้างหรือยัง ลูกบ่าวตอบพ่อกว่ามีแม่หญิงที่ชอบพออยู่สี่คน ยังไม่รู้ว่าจะเลือกคนใดมาเป็นเมียดี”

“ตั้งสี่คนเลยหรืออุ้ย ให้เลือกก็บ่รู้จะเลือกใคร แหม...บ่าวคนนี้นี่นะ”

“ฮี้ ๆ ก็มันเป็นนิทาน แต่กับบ่แน่นอน ในชีวิตจริงมันก็อาจจะม่ีเรื่องแบบนี้ก็ได้ เจ้าอยากจะฟังวิธีเลือกลูกสะใภ้ของเศรษฐีต่อหรือเปล่า”

“ฟังจ๊ะ อุ้ยเล่าต่อเตอะ”

“เศรษฐีให้ลูกพาสาวที่พึงใจมาที่บ้าน ปรากฏว่าสาวทั้งสี่คนนี้ ต่างก็รูปร่างหน้าตางดงาม กิริยามารยาทเรียบร้อย บ่มีที่ติทั้งสี่คน เห็นไหมล่ะมันเลือกยากแท้ละ”

“ท่าจะแม่น เนอะอุ้ย แล้วเศรษฐีจะทำอย่างใดต่อ”

“เศรษฐีก็เลยตั้งคำถามเหมือนกัน ถามแม่หญิงทั้งสี่คนว่า ถ้ามีปลาอยู่หนึ่งตัว แต่ละคนจะนำไปทำอะไร ถ้าเป็นเจ้า เจ้าจะตอบว่าอย่างไร”

“ตอบว่าเขาปลามาให้อุ้ยจ้า ฮิฮิ”

“ถ้าสาวในนิทานตอบอย่างอึ้งคงปมีไผ่ได้แต่งงาน” อุ้ยหัวเราะจนน้ำหมากกระเด็น

“แล้วเขาตอบว่าอย่างไรล่ะอุ้ย”

“สาวคนแรกตอบว่าจะแกงห่อหนึ่งปลา เพราะจะได้กินหลายห่อ”

“สาวคนที่สองตอบว่าจะทำเป็นปลาแห้ง เพราะเก็บไว้ได้เมิน”

“สาวคนที่สามตอบว่าจะทำเป็นปลาร้า เพราะเอาไปตำน้ำพริกใส่แกงกินได้หลายอย่าง”

สาวคนที่สี่ตอบว่าจะแกงปลาใส่ผักนึ่ง แล้วตักแกงไปแบ่งเพื่อนบ้าน”

“ตอบครบแล้วทั้งสี่คน เจ้าว่าเศรษฐีเลือกสาวคนใดมาเป็นลูกสะใภ้”

“บรู๊หรอกอุ้ย ไผ่จะไปรู้ล่ะว่าเศรษฐีคนนี้จะชอบกินอะหยั่ง ทั้งห่อหนึ่งปลา ปลาแห้ง ปลาร้า แกงปลา อุ้ยเฉลยมาเดอะ”

“เศรษฐีเลือกสาวคนสุดท้ายเป็นลูกสะใภ้ แต่บ่แม่นเพราะชอบกินแกงผักนึ่งใส่ปลาร้าหรอกนะ เป็นเพราะสาวคนที่สี่เป็นคนดีมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเป็นคนที่มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่นี้อะจะทำให้ได้รับไมตรี ได้รับน้ำใจจากคนรอบข้างตลอดไป ปมีที่สิ้นสุด”

บ่าวสาวสมัยก่อนนั้น หากอยู่หมู่บ้านเดียวกัน ต่างฝ่ายต่างรู้จักกัน เห็นกันมาตั้งแต่ยังเป็นละอ่อน เมื่อเริ่มแตกเนื้อหนุ่มเนื้อสาว ก็จะมีโอกาสพบเห็นกันก่อนคนที่อยู่ต่างหมู่บ้านหรือต่างถิ่น แต่บ่าวสาวเหล่านี้มักจะไมเลือกจับคนบ้านเดียวกัน เพราะถือคติที่ว่า **“เลือกคนบ้านเดียว**

เดียวไปสาม” (เลือกคนบ้านเดียวเป็นคู่ครอง อะไรๆ ก็รู้เช่นเห็นชาติกันไปหมด) ผู้จับผู้เลือกคนต่างบ้านเป็นคู่ครองดีกว่า เพราะมีอะไรๆ ที่สนใจน่าศึกษามากกว่า แต่ก็มีอีกไม่น้อยที่เลือกไปเลือกมา ทำยที่สุดก็คิดว่าคนใกล้ตัวที่ติบ้างไม่ติบ้างมาเป็นคู่ส่วนตัวเมีย ให้คนได้ล้อด้วยภาษิตล้านนาที่ว่า **“เลือกตามเลือก ได้เปี้ยดกันปู้ด”** (เลือกไปเลือกมาก็คิดว่าอะไรก็ได้มาให้ตนเอง)

“อู๋ย แล้วสมัยก่อนเขาจับกันอย่างไร”

“สมัยอู๋ย ถ้าบ่าวชอบสาวบ้านไหนก็จะออกไป **แ่วสาว** ในช่วงที่ครอบครัวของสาวกิน **ข้าวแลง** (อาหารมื้อเย็น) เสร็จแล้ว ก็ประมาณสองสามทุ่ม สาวๆ ที่อยู่บ้านใกล้กันอาจก็จะทำงาน เย็บปักถักร้อย งานจักสาน หรือดำข้าวร่วมกันเขาเรียกว่า**อยู่นอก**

“อู๋ยๆ อยู่นอกคืออะหยัง”

“การอยู่นอกก็คืออยู่รอหนุ่มมาจับ แต่บางบ้านอาจมีสาวเจ้าของบ้านอยู่เพียงคนเดียวก็ได้ พ่อแม่ที่มีลูกสาวอยู่ในวัยเลือกคู่จะเปิดโอกาสให้บ่าวสาวได้พู่กัน(พูดคุยกัน) พ่อแม่จะทำงานอยู่ห่างๆ หรือเข้านอนแต่หัวค่ำ แต่จะคอยฟังอยู่ในห้องนอนใกล้ **เต็น** (ห้องโถง ห้องรับแขก) ที่ลูกสาวใช้เป็นสถานที่รับแขกนั้นล่ะ เวลาที่บ่าวเดินไปบ้านสาวจะร่วมกันติดสิตีเป่าสะล้อซอซึง และ **จ้อย - รำ** (ขับลำนำ) กันไป บ่าวก็มวน แถมเป็นสัญญาณบอกสาวว่าบ่าวมาแล้วนะ แต่งตัวให้งามเน้อ”

...สาวเหยสาว อ้ายมาพู่นี้เอง หวังเป็นคู่ป้อรอมแปง

ยามเดือนส่องฟ้า ดาวก็ดับแสง	ที่เหลียวผ่อแยง เคะหาแห่งเจ้า
ที่ปรักไผ เท่านายน้องหน้า	ไนโขงแห่งห้องชมพู...

â
 â â
 à à
 à â ...

เมื่อสาวรับไมตรี บ่าวก็จะเพียรมาหา ส่งคำว้ามาบอกรัก ติดตามไป
 เมียงๆ มองๆ ในงานวัดและงานบุญ บ้างก็เสนอตัวมาช่วยงานพ่อแม่สาว
 ในไร่นาเป็นการเปิดตัว ซึ่งเมื่อเป็นที่รู้จักกันอย่างแน่นอนแล้วว่าสาวบ้านนี้
 รักรักบ่าวหน้ามนคนนี้แล้ว บ่าวอื่นจะไม่ขึ้นมาแฉ้วสาวบ้านนี้อีก เรียกว่า
ไม่ขึ้นชด บ่าวสาวคู่นี้ก็จะกลายเป็นว่าที่สามีภรรยาที่เรียกว่า**ตัวผู้ตัวแม่**

มาถึงตอนนี้ บ่าวจะได้กินหมากในชั้นหมากส่วนตัวของสาว เวลาที่
 เคยกั๊กกินในช่วงหัวค่ำ จะเปลี่ยนเป็นหลังสี่ทุ่ม จากคำอู้สาวแบบคำค่าวคำ
 เครือ จะเป็นการพูดคุยแบบธรรมดาเกี่ยวกับชีวิตคู่หรืออนาคต เช่น การ
 วางแผนทำมาหากิน การปลูกบ้าน การสู้ขอ การกินแขกแต่งงาน หรือ
 และมักใช้เวลาดูใจกันระยะหนึ่ง ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่เปลี่ยนใจ ก็แสดง
 ว่าการใช้ชีวิตร่วมกันของบ่าวสาวคู่นี้ใกล้เข้ามาทุกขณะ

สาวที่ตกลงใจเลือกบ่าวใดเป็นคู่และทำสัญญาใจกันแล้ว จะยอม
 ให้บ่าวถูกเนื้อต้องตัวพอสมควรที่เรียกว่า **ผิดผี** และสาวจะบอกให้พ่อแม่
 ของตนรับรู้ภายใน ๓ วัน มิฉะนั้นผีหรือวิญญาณบรรพบุรุษจะโกรธแล้ว
 ลงโทษให้คนในครอบครัวเจ็บป่วย หรือสัตว์เลี้ยงพืชพรรณจะมีอันเป็นไป

พ่อแม่สาวเมื่อรับรู้จากลูกสาวถึงการผิดผีของบ่าว ก็จะแจ้งให้พ่อแม่
 ของบ่าวทราบ พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ของบ่าวจะจัดดอกไม้ธูปเทียนและ
 ของไหว้ ไปขอขมาและ**เสียดี** (มอบเงินและของบูชาผีบรรพบุรุษ) ที่บ้าน
 ของสาว แล้วเจรจาสู้ขอ พร้อมนัดหมายกินแขกแต่งงาน เพื่อใช้ชีวิตคู่

ร่วมกันต่อไป

“พอกินแขกแต่
ทำมาหากิน ส่วนแม่ห
ต้องรู้จักดูแลตัวเองบ้
ยีนยาวเหมือนอย่างเตโชกบนางจันตา”

นัวเมียก็ต้องรู้จักช่วย
นัวทำมาหากิน แต่ก็
ระครองชีวิตคู่ให้อยู่กัน

“เตโชกับจันตาเป็นไผละอุ๊ย”

“เป็นชื่อตัวละครในนิทานเรื่องเตโชยาโม”

“นั่น เพิ่มมาอีก ๑ ชื่อแล้ว”

“เจ้าจะถามว่าแล้วยาโมนี่เป็นไผละสิ”

“แหม...อุ๊ยล่ะก็ รู้ได้อย่างไรว่าจะถามอย่างไร”

“อ้าว...ถ้าอย่างอื่นจะมาเป็นอุ๊ยเจ้าได้อย่างไรได้ แล้วเจ้าก็จะบอกอุ๊ย
ต่อว่า ให้อุ๊ยเล่านิทานเรื่องเตโชยาโมให้เจ้าฟังด้วยซิใหม่ล่ะ”

“เหอะๆ แม่แล้วอุ๊ย”

“เตโชกับยาโมเป็นเพื่อนรักกัน พอเป็นข่าวต่างก็ได้เมียเป็นคนรับใช้
ของเศรษฐีเหมือนกัน เตโชได้กับนางจันตา ยาโมได้กับนางมะลิกา คู่ของ
เตโชนั้นเป็น**นัวแก้วเมียแสง** ส่วนคู่ของยาโมนั้นเป็น**นัวเปรดเมียผี**”

“เป็นอย่างใดอุ๊ย”

“ผิวแก้วเมี่ยงแสงก็คือคู่ผิวเมี่ยงที่รักใคร่ปรองดองกัน เกื้อหนุนกัน ส่วนผิวเปรตเมี่ยงผีก็คือคู่ผิวเมี่ยงที่ทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ เคยคิดเห็นตรงกันสักอย่าง

วันหนึ่งเศรษฐีก็บอกเตโชยาไม่ว่าภายในเจ็ดวัน **หากเตโชกับจันดา ทะเลาะกัน และยาโมกับมะลิกาไม่ทะเลาะกัน** ท่านจะให้ทองคำที่มีทั้งหมดแก่ทั้งสองครอบครัว”

“เตโชกับยาโมจะทำได้หรืออู๋ย”

“เตโชกับยาโมอยากได้ทองคำก็ต้องพยายามทำตามเงื่อนไขของท่าน เศรษฐี ทางฝ่ายเตโชนั้นเริ่มต้นด้วยการไปนอนคลุก **น้ำขี้หมา** (น้ำได้ถูบ้านบริเวณห้องครัว) จากนั้นก็ถูกมาเกลือกกลิ้งกับฝุ่นจนเนื้อตัวผมเผ้ายุ่งเหยิง แล้วขึ้นไปนอนห่มผ้าในห้องนอน จันดากลับมาจากตลาดเห็นสภาพของเตโชก็ตกใจคิดว่าถูกผีสิง จะเรียกหมอผีมาดี เตโชชะอายุใจเลยบอกจันดาว่าตนลืมนสติไปชั่วคราว จันดาจึงพาเตโชไปอาบน้ำจนสะอาด เตโชไม่ละความพยายามที่จะให้จันดาทะเลาะกับตน พาจันดาเข้าป่าแล้วแก่งพานางเข้าดงหนามขึ้นเขาลงห้วยจนเนื้อตัวนางจันดาถลอกเลือดไหลชิบๆ แต่นางก็บໍ่จໍ่ม (ไม่ปริปากบ่น) เมื่อเห็นไก่และวัวควายในป่า เตโชนางจันดาว่านี่คือสัตว์เลี้ยงของเรา ให้นางจันดาได้ดื่อกินมันกลับบ้าน จันดาทำตามคำบอกของสามี เทวดาเฝ้าเฝ้าดูในความซื่อของจันดา จึงดลให้ไก่และวัวควายไปอยู่ในคอกและเล้าที่บ้านของเตโชกับจันดา

พอเดินมาถึงหนองน้ำที่มีปลาจำนวนมาก เตโชลงมได้ปลาตุ๊กก็บอก ว่าปลาช่อน งมได้ปลาช่อนก็บอกว่าปลาตุ๊ก แล้วตั้งให้นางจันดาลงมบ้าง ความบໍ่ชานาญในการจับปลาทำให้นางถูกเงี่ยงปลาตุ๊กปักมือจนเจ็บปวดทรมาน แต่นางก็บໍ่จໍ่ม (ไม่ปริปากบ่น) เทวดาสงสารในความซื่อของนาง

จึงช่วยให้นางปลอดภัย

เตโชพาจันตาเดินป่า จนถึงหินรูปช้างหมอบ ก็บอกนางจันตาว่า ให้หาไม้และค้อนต้อนช้าง ปักบ้าน (กลับบ้าน) นางจันตาทำตามคำบอก ของสามี ช้างหินจึงลุกขึ้นยืน และมีทองคำจำนวนมากอยู่ใต้ท้อง ทั้งสอง เลยหาบททองคำกลับบ้านด้วยกัน

เช้าวันต่อมา เตโชพาจันตาเข้าป่าอีกครั้ง คราวนี้ทั้งสองพบหนองน้ำ ขนาดใหญ่ เตโชบอกให้จันตาวิดน้ำจนแห้ง ตนจะรอลงไปงมปลา จันตาวิดน้ำจนแขนทั้งสองเมื่อยไปหมด แต่ก็บ่จ๋ม ความจริงแล้วหนองแห่งนี้เป็นที่อยู่ของพระยานาค พระยานาคจึงออกมาถามว่าทั้งสองอยากได้อะไร จึงมาวิดน้ำในหนองแห่งนี้ จันตาบอกว่าเตโชอยากได้ปลา บ่ว่าจะมีปลา หรือบ่มี หรือต้องวิดน้ำจนสามปีน้ำถึงจะแห้ง นางก็จะทำตามคำสั่งของเตโช พระยานาคเอื้อเอ็นดูในความดีของนาง จึงมอบเงินทองคำจำนวนมากให้แก่เตโชกับจันตา

ทั้งคู่เล่าเรื่องทั้งหมดให้ท่านเศรษฐีฟัง ท่านจึงยกทองคำพร้อมช้างม้า วัวควายให้ และรับทั้งสองเป็นลูกบุญธรรม ทั้งสองจึงมีความเป็นอยู่ที่ สุขสบายทุกประการ จบเรื่องทางฝ่ายเตโช”

“ยาโมเล่าอู๋ยเป็นอย่างไร”

“ทางฝ่ายของยาโมนั้นเพียงวันเดียวก็หยุดทะเลาะกับนางมะลิลา ไม่ได้เลย ยาโมตัดสินใจไปหาเตโชเพื่อนรัก ก็พบว่าเตโชกับจันตาร่ำรวย ขึ้นมากแต่ก็ได้รังเกียจยาโมเลย เตโชเล่าความจริงให้ฟังยาโมฟังว่าร่ำรวย ขึ้นมาได้ยังไง ยาโมได้ฟังแล้วก็รีบกลับบ้านไปเล่าให้มะลิลาฟัง มะลิลา ตัดสินใจทำตามคำบอกเล่าของเตโช

เข้ามาหาโยมพามะลิกาเข้าป่า มะลิกามีความอดทนต่อคมนหามจ่ม(บ่น) ตลอดเวลา เมื่อเห็นไก่และวัว ควายป่า โยมสั่งให้นางมะลิกาลို้ด่อนกลับบ้าน นางบ่ยอมทำตาม ซ้ำยังตะคอกยกโยมด้วยถ้อยคำหยาบคาย สัตว์ป่าเหล่านั้นก็ไล่จิกไล่ขวิดจนทั้งสองต้องวิ่งหนีหัวซุกหัวซุน

เมื่อมาถึงหนองน้ำ โยมลงมปลาดู ได้ปลาดุกก็บ่อกว่าปลาช่อน ได้ปลาช่อนก็บ่อกว่าปลาดุก แล้วให้นางมะลิกาลงมาช่วยงมบ้าง มะลิกาก็บ่ยอมช่วย

เมื่อมาถึงข้างหมอบ โยมสั่งให้นางมะลิกาชี้ไม้กับค้อนโล้ด่อนข้างนางมะลิกาก็ด่าว่าโยม เท้าอันยังบ่พอ ยังดำไปถึงผีป่า จึงถูกผีป่าโล้ดองวิ่งหนีกันจนป่าราบ เมื่อมาถึงหนองน้ำที่อยู่ของพระยานาค โยมสั่งให้นางมะลิกาวิดน้ำ มะลิกาบ่ยอมทำตามคำสั่งของโยม ทะเลาะวิวาทกันจนทำให้พระยานาครำคาญจึงออกมาโล้ด ทั้งคู่ก็ต้องวิ่งหนีกันอีกครั้ง

โยมกับมะลิกากลับไปหาเพื่อนเก่าอีกครั้ง เตโชให้เงินช่วยเหลือพร้อมทั้งบอกเพื่อนรักว่าผิวเมียเหมือนมือกับเท้า เหมือนเรือที่ต้องช่วยกันนั่งช่วยกันพาย และต้องตั้งตนชอบครอบครัวจึงจะมีความสุข”

“นิทานจบแล้วหรืออู๋”

“ยังไม่จบเท่านี้ ยังมีต่อไปอีก เตโชกับโยมต้องการลงใจเมียของทั้งคู่ โยมแก้งเมาเหล้าแล้วนอนคลุกฝุ่น แล้วก็ให้เตโชพาไปส่งบ้านมะลิกาโล้ด่งบ่ยอมให้เข้าบ้าน ส่วนเตโชก็แก้งเมาเหล้านอนคลุกฝุ่นแล้วให้โยมพาไปส่งบ้านบ้าง จันตาขอให้โยมพาเตโชขึ้นบ้าน พาไปอาบน้ำให้จนสะอาดสะอาด

แผนต่อไป เตโชกับโยมแก้งออกปลาล่าสัตว์ พอดตกค่ำก็พากันกลับ

ยาโมซ่อนตัวอยู่หลังบ้าน แล้วให้เตโชบอกมะลิกาว่ายาโมถูกสัตว์ป่าทำร้ายถึงแก่ความตาย มะลิกาก็บ่เสียใจซ้ำยังขอเป็นเมียของเตโชอีกคนหนึ่ง แต่จันตาเมื่อยาโมบอกว่าเตโชตายในป่า นางร้องไห้คร่ำครวญเสียใจ เตโชกับยาโมต่างก็เห็นในน้ำใจของเมีย เตโชกับจันตาจึงอยู่ครองรักกันต่อไป ส่วนยาโมกับมะลิกาเลิกร้างกันไป”

ความรักระหว่างหญิงกับชายเป็นเรื่องธรรมชาติและงดงามเสมอ ดังนั้นต้องขอขอบคุณอุ้ยที่เล่าเรื่องราวความรักของคนรุ่นอุ้ยให้ฟังโดยไม่ปิดบัง อาจจะเป็นเพราะในความคิดของอุ้ย ความรักก็เป็นเรื่องธรรมดาในชีวิตที่เมื่อถึงเวลาทุกสิ่งก็เป็นไปตามครรลองของธรรมชาติ แต่สิ่งที่สำคัญกว่าความรักก็คือการประคับประคองชีวิตคู่ให้อยู่รอดได้ คนสมัยก่อนจึงได้แต่งงานขึ้น เพื่อเป็นการสนใจและเตือนสติในการใช้ชีวิตคู่ให้แก่ลูกหลาน

ว่านอกเหนือจากความรักแล้วควรใช้ชีวิตคู่อย่างไร จึงจะประทับใจ
ชีวิตคู่ให้อยู่รอดได้เหมือนอย่างนิทานเรื่องเตโชยาไม้นี้

เรื่องเล่าของความรัก

TK
park

หนก

เรื่องเล่าของความรัก

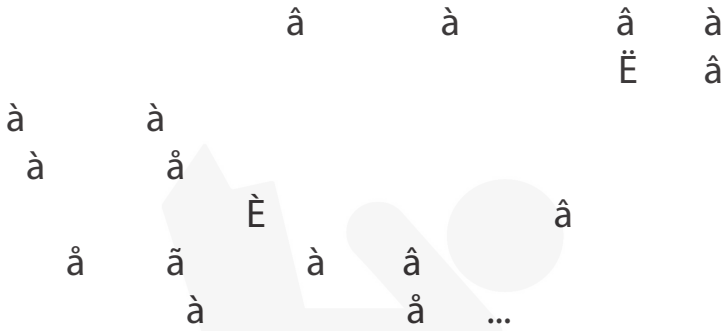
นอกจากได้ฟังนิทานก่อนนอน นิทานตลกๆ และนิทานสอนใจ เรื่องจากอู๋ยแล้ว อู๋ยยังมีเรื่องเกี่ยวกับตำนานความรักต่างๆ มาเล่าให้ฉันฟัง อีกด้วย

ตำนานความรักชาวล้านนาที่ฉันได้ฟังนั้นมีหลายเรื่อง ต่างก็เป็นเรื่อง ที่เล่าสืบต่อกันมา บางเรื่องแสดงให้เห็นความเศร้าสลด ความเจ็บปวดรวดร้าว อันเกิดจากการสูญเสียบุคคลผู้เป็นที่รักและความรักที่ไม่สมหวัง อย่าง ตำนานเรื่อง **“เอื้องผึ้งจันทน์ผา”** ตำนานแห่งดอกเอื้องผึ้งและจันทน์ผา ต้นไม้ขนาดย่อมที่ขึ้นตามเขาหินปูนซึ่งเกิดมาคู่กันเสมอ

“เจ้าสังเกตเห็นไหมว่าดอกเอื้องผึ้งกับจันทน์ผาจะขึ้นอยู่คู่กันตามเขา หินปูนเสมอ”

“แม่นแล้ว แต่เอ...แล้วอย่างใดสองอย่างนี้ถึงได้ขึ้นคู่กันอย่างอัน ละอู๋ย”

“มีตำนานเรื่องเอื้องผึ้งจันทน์ผาบอกไว้ว่า เอื้องผึ้งเป็นสาวชาวป้า หน้าตารูปร่างงดงามเป็นที่หมายปองของหนุ่มมกหน้าหลายตา แต่เอื้องผึ้ง ก็ไม่เคยสนใจไฉน นอกจากจันทน์ผา หนุ่มหน้าตาดีที่มีอาชีพขายของป้า ทั้งสองคนรักกันมาก จันทน์ผาพยายามเก็บสตางค์ที่ได้จากการขายของป้า เพื่อให้พ่อแม่ไปสู้ออเอื้องผึ้งแต่งงาน ฝ่ายเอื้องผึ้งก็สัญญากับจันทน์ผาว่า

นอกจากตำนานรักของเอื้องผิ้งจันทน์ผาแล้ว อู๋ยยังเล่าตำนานรักอีกเรื่องที่เราไม่เคยรู้มาก่อนให้ฉันทน์ฟังด้วย แต่ที่พิเศษคือตำนานเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ในสมัยที่เชียงใหม่ยังเป็นมณฑลหนึ่งของสยามหรือว่าประเทศไทยเรานี้แหละ ตำนานรักเรื่องนี้เป็นเรื่องราวที่ไม่สมหวังของ**มะเมียะ** สาวพม่ากับ**เจ้าน้อยสุขเกษม** ราชบุตรแห่งเมืองเชียงใหม่

“มีตำนานอีกเรื่อง เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ เรื่องมะเมียะสาวพม่าแห่งเมืองมะละแหม่งกับเจ้าน้อยสุขเกษม”

“เจ้าน้อยสุขเกษมเป็นโอรสของอู๋ย”

“เจ้าน้อยสุขเกษมเป็นราชบุตรของเจ้าเมืองเชียงใหม่ องค์ที่ ๙”

“นางเอกของเรื่องนี้อยู่ถึงเมืองพม่าแล้วเจอกันได้อย่างไร”

“เจ้าน้อยสุขเกษมถูกเจ้าพ่อเจ้าแม่ส่งไปเรียนหนังสือที่เมืองมะละแหม่ง ประเทศพม่า ก็เลยได้พบกับมะเมียะแม่ค้าคนงาม หลังจากเรียนจบเจ้าน้อยจะต้องเดินทางกลับเชียงใหม่ มะเมียะต้องปลอมตัวเป็นป้อจายเพื่อติดตามเจ้าน้อยกลับมาเมืองเชียงใหม่”

“พอมาถึงเชียงใหม่แล้วจะทำอย่างไรเล่าอู๋ย”

“มะเมียะต้องซ่อนตัวอยู่แต่ในห้องนอนบนคุ่ม แต่สุดท้ายความลับนี้ ก็รั่วไหลไปจนได้ มะเมียะต้องถูกส่งตัวกลับไปเมืองมะละแหม่ง”

“คนรักกัน ได้อยู่ด้วยกันแล้ว จะไปแยกได้อย่างไรได้ละอุ๊ย”

“มันมีเหตุหลายอย่าง เหตุที่สำคัญก็คือเรื่องของการเมืองนี่ละ ที่บีบบังคับให้เจ้าน้อยจำเป็นต้องส่งตัวมะเมียะกลับคืนพม่า ทั้งๆ ที่ทั้งสอง คนก็รักกันขนาด ก่อนออกเดินทางไปเมืองมะละแหม่ง มะเมียะร้องให้ สยายผมเซ็ดเท้าเจ้าน้อย ฝ่ายเจ้าน้อยได้ให้สัญญากับมะเมียะว่าอีกสามเดือน ข้างหน้าจะตามไปหามะเมียะที่เมืองมะละแหม่ง”

“โห...อย่างไรใด มะเมียะต้องเอาผมเซ็ดเท้าให้เจ้าน้อย” ฉันทามด้วยความสงสัย

“เส้นผมบนหัวเราถือว่าเป็นของสูง แต่การที่มะเมียะสยายผมออก เซ็ดเท้าให้เจ้าน้อยนี่นะ ก็เพื่อแสดงว่ามะเมียะรักเจ้าน้อยอย่างที่สุด ถึงกับ เอาผมที่ถือว่าเป็นของสูงลงมาเซ็ดเท้าที่ถือว่าเป็นของต่ำให้เจ้าน้อย” อุ๊ยให้ความกระจ่างกับฉัน

“อ้อ...มันมีความหมายอย่างอื่น แล้วหลังจากนั้นเจ้าน้อยไปหามะเมียะที่เมืองมะละแหม่งหรือเปล่าละอุ๊ย”

“เจ้าน้อยบ่ได้ไปหรอก เพราะว่าเจ้าน้อยถูกเรียกตัวให้ไปรับราชการ ที่กรุงเทพฯ ถูกแยกจากกันเท่านั้นยังบ่พอ เจ้าน้อยจะต้องแต่งงานกับ เจ้าสาวที่ผู้ใหญ่จัดหามาให้อีกต่างหากนะ”

“มะเมียะละอุ๊ย เป็นอย่างไรใด”

“มะเมียะได้แต่เฝ้ารอเจ้าน้อย แต่เมื่อครบกำหนดสัญญา เจ้าน้อย ไม่ได้มาหา มะเมียะตัดสินใจวชชี พยายามจะดับทุกข์ด้วยพระธรรม”

“ต่างคนต่างแยกกันอยู่ไปเลยนะ”

“เรื่องยังไม่จบเท่านี้เน้า ยังมีเรื่องเล่าต่ออีกว่าพอเวลาผ่านไประยะหนึ่ง

เจ้าน้อยได้กลับมารับราชการที่เมืองเชียงใหม่ มะเมื่อยะเดินทางจากเมืองมะละแหม่งมาหาเจ้าน้อยอีกครั้งหนึ่ง”

“แล้วได้เจอกันหรือเปล่าอุ้ย”

“บ่ได้เจอกัน เพราะว่าเจ้าน้อยบ่ยอมลงมาพบหน้ามะเมื่อยะ ทั้งๆ ที่ยังรักกันอยู่อย่างสุดหัวใจนั่นละ ได้แต่ฝากเงินมาให้พร้อมกับแหวนทับทิมไว้ให้ดูต่างหน้า”

“ทำไมเจ้าน้อยถึงบ่ลงมาหามะเมื่อยะละ”

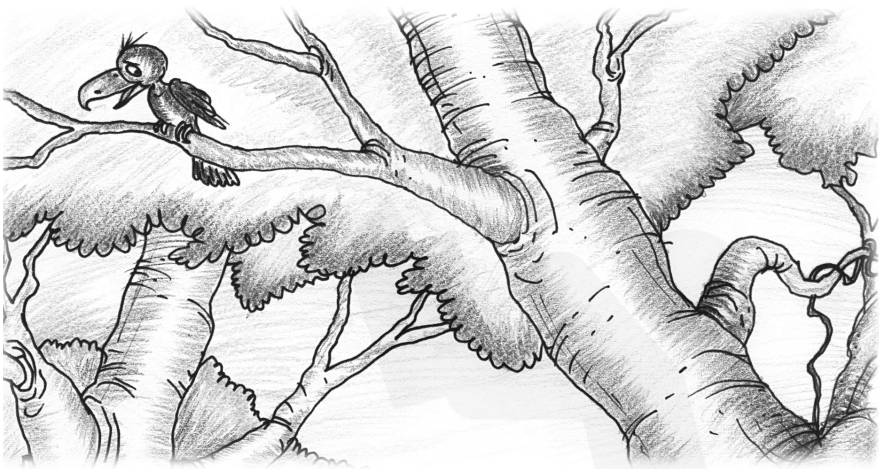
“อุ้ยคิดว่า เจ้าน้อยคงจะเห็นแก่บ้านเมือง เจ้าพ่อ เจ้าแม่ อีกอย่างหนึ่งเจ้าน้อยอาจจะกลัวว่าถ้าได้เห็นหน้ากันแล้วก็จะตัดใจจากกันบ่ได้ละมัง”

“แล้วมะเมื่อยะทำอย่างไรต่อไป”

“มะเมื่อยะกลับไปเมืองมะละแหม่งแล้วบวชชีตลอดชีวิต ส่วนเจ้าน้อยสุขเกษมก็กลายเป็นคนที่ตรมอยู่กับความทุกข์ ได้แต่กินเหล้าเพื่อดับทุกข์ จนสุดท้ายเจ้าน้อยก็ตายไปเมื่ออายุได้แค่ ๓๓ ปีเท่านั้น”

เรื่องราวความรักของเจ้าน้อยสุขเกษมกับมะเมื่อยะถูกบันทึกไว้ใน **หนังสือเพชรล้านนา และหนังสือชีวิตรักเจ้าเชียงใหม่** ของ ปราณี ศศิธร ฦ พัทลุง และกวีนิพนธ์เรื่อง**แต่ที่รักเจ้าคนเดียว** ของ ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร นอกจากนี้ จรัล มโนเพ็ชร ศิลปินชาวล้านนา ยังได้ประพันธ์เรื่องราวอันแสนเศร้าไว้ในบทเพลงชื่อ **มะเมื่อยะ** หนึ่งในบทเพลงอมตะของชาวเชียงใหม่

	...		ì	à à
à		à	È	
à			à	
		à	â	ì

à â í ì à
 â ì à â ì à
 à ä â à à
 â â à à È
 à à
 â
 ì

เมื่อฉันพ้นวัยละอ่อนมานานโข ฉันมีโอกาสดูเห็นรูปของเจ้าน้อย
 คู่เกษมกับเจ้าสาวที่เจ้าพ่อ เจ้าแม่จัดทำให้ เจ้าน้อยนั้นเป็นชายหนุ่มรูป
 งาม ส่วนเจ้าสาวก็เป็นสาวงามไม่แพ้กัน ชวนให้ฉันคิดถึงมะเมื่อยะว่าจะงาม
 สักเพียงไหน ในเมื่อเจ้าสาวงามถึงขนาดนี้เจ้าน้อยก็ยิ่งตัดใจจากมะเมื่อยะ

ไม่ได้ แต่ก็คงได้เพียงแค่นี้เท่านั้น เพราะหลักฐานรูปถ่ายของมะเมียนั้น คงจะสูญหายไปกับกาลเวลาหมดแล้ว

พระธาตุดอยสุเทพนั้นเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเชียงใหม่ ตัววัดและพระธาตุตั้งอยู่บนยอดดอยสุเทพ ฉันทกับอุ้ยเคยไปไหว้พระธาตุดอยสุเทพด้วยกันหลายครั้ง ระหว่างทางขึ้นดอยสุเทพนี้มีน้ำตกอยู่สองข้างทาง หนึ่งในนั้นมีหน้าผาชื่อว่า**วังบัวบาน**

“ตรงหน้าผานี้มีดอกบัวด้วยเหรออุ้ย ถึงได้ชื่อว่าวังบัวบานนะ”

“บ่แม่นๆ เจ้าเข้าใจผิดแล้ว เขาเรียกตามชื่อของแม่หญิงที่ชื่อว่าบัวบานต่างหากละ มีเรื่องเล่ากันว่า บัวบานเป็นสาวเชียงใหม่ได้พบกับบ่าวกรุงเทพ ที่เดินทางมาค้าขายในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งคู่แต่งงานอยู่กินกัน แรกๆ ก็รักกันดีบ่มีเรื่องผิดใจกัน บ่าวกรุงเทพนั้นก็ยังเดินทางขึ้นล่องเชียงใหม่-กรุงเทพอยู่ แต่นานวันเข้าเริ่มมีปัญหาเพราะฝ่ายป้อจายติดการพนันก่อนหนี้สินไว้นัก แถมยังไปมีเมียอีกคนอยู่ที่กรุงเทพฯ วันหนึ่ง ทั้งคู่มาตกลงปัญหาที่หน้าผานี้ แต่ตกลงกันบ่ได้ มีปากเสียงกัน บัวบานเสียใจขนาด เลยกระโดดหน้าผาตกล้ำน้ำตายไป ตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านก็เลยเรียกหน้าผาแห่งนี้ว่าวังบัวบาน บ่ใช่มีดอกบัวมาบานตรงหน้าผานี้น้อ”

ดอกบัวกับสาวบัวบานนี้เป็นคนละเรื่องกันเลย ถ้าไม่ได้อุ้ยช่วยเล่าตำนานรักเรื่องนี้ให้ฉันฟังเห็นทีว่าฉันคงจะเข้าใจผิดไปอีกนาน

วังบัวบานเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีความเป็นมาอันแสนเศร้า นักแต่งเพลงได้นำเรื่องราวของบัวบานมาแต่งเป็นเพลง **“วังบัวบาน”** อันไพเราะเพราะพริ้ง เนื้อร้องส่วนหนึ่งในเพลงนี้สะท้อนให้เห็นความซอกซำของบัวบานก่อนที่จะปลิดชีพของตนเองไปกับสายน้ำ

...วังเอ๋ยวังบัวบานสุสานเทวี	ผู้มีความซำเหือใคร
ฝั่งร่างฝั่งรักฝากรอยอาลัย	เอาวังน้ำวนเช่นเรืออนตาย
วิญญาณเวียนน่ายในน้ำวัง	จากเขาลำเนาไพรสูในเวียงฟ้า
เกิดมาไม่พ้นอนิจจัง	เพราะชื่อถือนักกว่ารักจริง
ไม่มีระวางไม่เคยระวัง	ซีพนางจึงฝังสังเวชธา...

อ้อยยังมีนิทานพื้นบ้านอีกเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องที่เศร้ามาก เศร้าเสียจนทำเอาฉันน้ำตาไหล ด้วยความสงสารพระเอกกับนางเอก คือเรื่องของ **หนุ่มสามล่อ** กับ **สาวอุเปียม** ถ้าจัดอันดับความเศร้าแล้ว ฉันคิดว่าคงอยู่ในอันดับต้น ๆ ของตำนานรักชาวล้านนาเลยทีเดียว

“อ้อยจ๋า...ขอฟังนิทานอีกเรื่องหนึ่ง”

“วันนี้มีแต่นิทานเรื่องที่เศร้า ๆ นะ เจ้าจะฟังไหมล่ะ”

“ฟังสิอ้อย จะสุขจะเศร้าก็ฟังหมดแหละ อ้อยเล่าเถอะ”

“อย่างอื่น อ้อยจะเล่าเรื่อง สามล่อกับอุเปียมให้เจ้าฟัง...”

นางเอกของเรื่องนี้ชื่อว่าอุเปียม เป็นลูกสาวคนงามของเศรษฐีแห่งเมืองกึ่ง ความงามของนางเป็นที่เลื่องลือไปต่างบ้านต่างเมือง แต่นางก็ไม่เคยรับรักไผ่

ฝ่ายพระเอกชื่อว่าสามล่อ เป็นลูกชายของเศรษฐีแห่งเมืองเชียงทอง แม่ของสามล่อได้ขอหมั้นหมายลูกสาวของเพื่อนไว้ แต่สามล่อบ่ยอมแต่งงานกับสาวที่แม่หาไว้ให้ สามล่อได้ยื่นข่าวความงามของอุเปียมเลยขอพ่อแม่ออกเดินทางไปกับขบวนของพ่อค้าวัวเพื่อไปค้าขายที่เมืองกึ่ง แม่ของสามล่อบ่อยากให้ไปเพราะกลัวว่าลูกบ่าวจะได้พบกับสาวอุเปียม แต่ขัดใจลูก

บ่ได้ ต้องยอมให้ลูกเดินทางไปเมืองกึ่ง เมื่อไปถึงเมืองกึ่ง ความหล่อเหลาของสามลอบเป็นที่เลื่องลือไปทั่วเมือง อุเปี่ยมได้ยินข่าวก็อยากจะไปตลาดเพื่อดูหน้าสามลอบบ้าง พ่อแม่ของอุเปี่ยมบ่อยากให้ลูกไปเจอสามลอบ แต่ก็ขัดลูกบ่ได้เหมือนกัน”

“ถ้าพ่อแม่ขัดขวางได้พระเอกกับนางเอกก็บ่เจอกันนะอุ้ย”

“อ้อ...แม่นแล้ว”

“หลังจากนั้นพอทั้งสองได้เจอกัน ก็เกิดความรักใคร่พิงพ้อใจกันถึงขั้นลักลอบแอบพบกันตามลำพัง ๑ เดือนผ่านไป สามลอบขายของหมดต้องทางกลับบ้าน แต่ได้ให้สัญญาว่าจะรีบกลับมาหาอุเปี่ยมให้เร็วที่สุด พอสามลอบกลับถึงบ้าน พ่อแม่ก็เร่งรัดให้แต่งงานกับคู่หมั้น แต่สามลอบบ่แต่งงาน รีบกลับไปหาอุเปี่ยมที่เมืองกึ่งตามสัญญา”

“นางเอกของเราก็ดีใจขนาด นะสิอุ้ย”

“แม่น อุเปี่ยมดีใจมากที่สามลอบรักษาสัญญา พร้อมกับบ่บอกให้สามลอบมาสู่ขอนางโดยด่วน เพราะตอนนี้นางตั้งท้องอ่อนๆ แล้ว สามลอบรีบจัดการกลับมาบอกพ่อแม่ แต่แม่บ่ยอมไปสูขออุเปี่ยมให้ กลับโกรธแค้นอุเปี่ยมที่ทำให้สามลอบบ่ได้แต่งงานกับคู่หมั้นที่แม่หาไว้ให้ ทางฝ่ายอุเปี่ยมท้องแก่ขึ้นทุกวัน จนรอสามลอบมาสู่ขอบ่ไหว ตัดสินใจออกเดินทางมาหาสามลอบที่เมืองเชียงทองกับพี่เลี้ยงของนาง อุเปี่ยมอุตุสำหรับอดทนเดินทางตามมาจนถึงบ้านของสามลอบ”

“ตามหาจนเจอบ้านแล้วได้เจอตัวสามลอบหรือเปล่าอุ้ย”

“บ่ได้เจอหรอก เพราะว่าแม่ของสามลอบแกดั่งออกอุบายให้สามลอบออกไปหาปลา ก่อนหน้าที่อุเปี่ยมจะมาถึง เลยคลาดกันไป”

“อ้าว แล้วแม่ของสามลอรู้ล่วงหน้าได้อย่างไรล่ะอุ้ยว่าอุเปียมจะมา

“แม่ของสามลอรู้ข่าวว่านางอุเปียมมาหาสามลอกจากพรานป่านะ เลยวางแผนได้ล่วงหน้า พอนางอุเปียมมาถึงบ้านก็บ่ต้อนรับขับสู้ นางอุเปียมกับพี่เลี้ยงเดินทางรอนแรมมาในป่าถึงเจ็ดวัน ขอกินข้าวก็เอาแกงที่เผ็ดร้อนมาให้กิน แล้วก็ขับไล่ไสส่งออกจากบ้าน เท่านั้นยังบ่พอ แม่ของสามลอยังจัดการเอาไม้แหลมมาปักไว้ได้บันไดอีกด้วย อุเปียมกับพี่เลี้ยงรีบวิ่งหนีลงจากเรือนจนตกบันไดถูกไม้แหลมแทงได้รับบาดเจ็บเลือดไหลเต็มพื้นบ้าน นางอุเปียมที่ท้องแก่เจ็บหนักกว่าพี่เลี้ยง แต่ทั้งคู่ก็ยังซมซานหนีออกมาจากบ้านสามลอได้”

“โห...ใจร้ายจริงๆ เลยแม่ของสามลอนี่นะ แล้วอุเปียมเป็นอย่างใดต่อล่ะอุ้ย”

“อุเปียมคลอดลูกกลางป่า แต่ลูกชายก็ตายไป พี่เลี้ยงพยายามพาของอุเปียมกลับไปจนถึงเมืองกึ่ง แต่บาดเจ็บของนางอุเปียมเกินจะเยียวยาได้ ผสมกับความเสียใจ นางอุเปียมก็เลยตายไปท่ามกลางความโศกเศร้าเสียใจของพ่อแม่”

“สามลอรู้ไหมอุ้ยว่าอุเปียมมาหาที่บ้าน”

“สุดท้ายก็รู้เพราะว่าตอนที่ไปหาปลาสามลอเกิดฝันร้าย เลยรีบกลับบ้าน พอมาถึงเห็นเลือดเปรอะพื้นบ้านก็สงสัย แต่แม่ของสามลอบอกว่าแมวกัดกัน สามลอบ่เชื่อต้องไปถามจากเพื่อนบ้าน ถึงได้รู้ความจริงว่าอุเปียมมาหา สามลอรีบตามไปเมืองกึ่งแต่ก็สายไปแล้ว สามลอเสียใจขนาด จึงใช้มีดปาดคอตัวเองตายตามอุเปียมไป พ่อแม่ของอุเปียมจัดงานศพให้ทั้งคู่อย่างดี พร้อมกับส่งข่าวไปบอกให้น้ำนของสามลอรู้ แต่แม่ของสามลอลดบ่ยอมมางานศพของอุเปียมกับลูกบ่าวของตัว กลับส่งไม้คานที่มีสามต้ามากั้นกลางระหว่างหลุมศพของคนทั้งคู่อีก เพื่อบ่ให้ทั้งคู่ได้เกิดมาพบกัน

ทุกชาติไป สุดท้ายสามลกับอุเปี่ยมก็ไปเกิดเป็นดวงดาวด้วยกันบนฟ้า แต่ก็มีดาวไม้คานสามตากันอยู่ตรงกลางจนถึงทุกวันนี้ จบแล้วนิทานเศร้าๆ ของอุ้ย”

“แม่ของสามลนี่ใจร้าย ใจดำที่สุดเลยอุ้ย ขนาดกับลูกของตัวเอง ยังไม่มางานศพ แหม...มันเกินไปหน่อยแล้ว ใจร้ายที่สุด”

“มันเป็นนิทาน คนแต่งเขาอาจจะคิดให้เรื่องมันเป็นแบบอี้ เพราะ เวิร์กกรรมของทั้งสองคนก็ได้เนะ สามลกับอุเปี่ยมเขาทั้งสองคนนี่บ่เชื่อฟังพ่อแม่ บ่รู้จักหักห้ามใจ บ่เข้าตามตรอกออกตามประตู เลยเกิดเรื่องเศร้าๆ ทั้งหมดขึ้นมา มีอีกอย่างที่อุ้ยจะบอกเจ้า บ่ว่าจะเกิดเรื่องร้ายๆ อย่างใดก็ตาม เจ้าต้องมีสติ อย่าทำอะไรรุนหันพลันแล่น ค่อยๆ คิดแก้ปัญหาไปทีละอย่าง ใจเย็นๆ เดี่ยวมันจะดีเอง บิไซแค่เรื่องรักเรื่องใคร่ ทุกเรื่องในเรานี้แหละ เราต้องมีสติ”

ฟังตำนานรักของอุ้ยมาหลายเรื่อง แต่ละเรื่องนอกจากให้ความบันเทิง (ปนเศร้า) แล้ว ตำนานรักของอุ้ยยังให้ข้อคิดในเรื่องความรักไว้หลายอย่าง

ที่ไหนมีรัก ที่นั่นมีทุกข์ คือคำกล่าวที่ถูกต้องเสมอ

เมื่อสมหวังในรักก็เป็นทุกข์เพราะห้วงหาอลัชย์ผู้เป็นที่รัก ไม่อยากให้พรากจากสายตา วิดกกังวล กลัวการเปลี่ยนแปลง กลัวถูกยื้อแย่ง กลัวตายมาพรากจากกัน

เมื่อไม่สมหวังในรักก็เป็นทุกข์ เพราะต้องพลัดพรากจากผู้เป็นที่รัก ฝ่าไภยหาอดีตที่เคยมีความสุขร่วมกัน

ไม่ว่าจะเป็นตำนานหรือนิทานต่างก็มีทั้งความสุขและความทุกข์ เหมือนกับชีวิตคนเรา สิ่งต่างๆ ในนิทาน ในตำนานเหล่านี้เป็นการสอน

ความเป็นจริงของชีวิตอย่างหนึ่ง แต่ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น สิ่งหนึ่งที่ฉันยึดมั่นไว้
ในใจตลอดมาก็คือคำสอนของอู๋ยนั่นเอง

นิทานดีๆ ที่อู๋ยเล่า

TK
park
อุทยานการเรียนรู้

เจ็ด

นิทานดีๆ ที่อุ้ยเล่า

อุ้ยมีนิทานดี ๆ มากมาย เล่าเมื่อใดก็สนุก ฟังทีไรก็ชอบ ฟังไปเรื่อย ๆ ฟังไปเรื่อย ๆ
ถือเป็นโชคที่ฉันได้ฟังนิทานของอุ้ยทุกคืนก่อนนอน

ฉันคงเล่าได้ไม่สนุกอย่างอุ้ยเล่า

แต่นิทานที่ฉันเคยได้ฟังแล้วชอบ ก็อยากจะบอกอยากจะเล่าเอาไว้
ให้ใคร ๆ ได้รู้บ้างว่าฉันสนุกอย่างไร

อย่างนิทานเรื่อง **กะต๋ำป่าคำตุ้** นี่สนุกอย่าบอกใครเชียะว

กะต๋ำป่าคำตุ้ เป็นเรื่องราวของเด็กอายุสิบขวบต้น ๆ

กะต๋ำป่าเป็นชะโยมวัด ผู้ปราดเปรียว แก่นแก้ว และมีนิสัยแกล้ง
เพื่อเอาตัวรอดด้วยวิธีฉลาดแกมโกง จนทำให้ศัตรูต่อสู้แบบไม่เป็นทางการของ
กะต๋ำป่า แพ้พ่ายแบบทั้งอายทั้งเจ็บ เป็นการต่อสู้ที่คนล้านนาเรียกว่า **ลอก
แลน** และขนานนามบุคคลผู้นั้นว่า **คนลอกแลน** ที่แปลว่า **คนชอบโกหก
ปลิ้นปล้อน ตลบตะแลง** ละอ่อนได้ฟังนิทานเรื่องนี้คราใดก็หัวเราะงอ
แต่ก็ไม่มีใครคิดอยากจะเลียนแบบพฤติกรรมลอกแลนเหมือนกะต๋ำป่าเลยสักคน

อุ้ยเล่านิทานเรื่อง **กะต๋ำป่าคำตุ้** ไว้ว่า...

แม่หม้ายคนหนึ่งจะข้ามน้ำไปทำบุญที่วัดซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้าม แต่ไม่มี
เป็นของตนเอง เมื่อ **ตุ้** หนึ่งพายเรือผ่านมา นางจึงขอโดยสารไปด้วย แต่
รูปนั้นปฏิเสธ นางรู้สึกไม่พอใจ จึงถวายเป็นปลาอาหารที่จะนำไปทำบุญกับ

ต้นไม้และเจดีย์ทรายริมฝั่งน้ำ แล้วอธิษฐานว่าชาติหน้าฉันใดขอให้นางมีลูกผู้ชาย และขอให้ลูกของนางเป็นคนที่เฉลียวฉลาดและมีโอกาส**ค่าตัว** (แก๊งพระ) จนทำให้ตุ้ได้รับความสะดวกร้อนทั้งกายและใจ

ในชาติต่อมา หญิงผู้นี้ได้ให้กำเนิดลูกชาย นางตั้งชื่อให้ลูกว่า**กะต้ำ** เมื่อลูกของนางโตขึ้น นางนำลูกชายไปฝากเป็น **ชะโยม** (เด็กวัด) ที่วัดใกล้บ้าน

เจ็บนี้ครั้งที่ ๑

วันหนึ่งเกลือที่วัดหมด ตุ้จึงชวนกะต้ำป่าไปซื้อเกลือ

“กะต้ำป่า ไปเตรียมม้าไว้ตัวหนึ่ง เดี่ยวเราไปซื้อเกลือที่กาด (ตลาด) กัน” ตุ้สั่ง

“เตรียมม้าแค่ตัวเดียวเท่านั้นเหอะครับ” กะต้ำป่าถาม

“อือ...เอาไปตัวเดียวก็พอ เจ้าเดินตามม้าไปด้วยล่ะ” ตุ้กำชับอีกครั้ง

ตุ้สั่งกะต้ำป่าให้จัดม้าให้ตนเอง และสั่งกะต้ำป่าให้เดินตาม ตอนจัดม้านั้น กะต้ำป่ากลับอานม้าเอาข้างล่างไว้ข้างบน เมื่อตุ้ขึ้นขี่ก็นั่งไม่สบาย ซึ่ไปไม่เท่าไรก็ตก ขึ้นขี่แล้วตก ขึ้นขี่แล้วตกไปตลอดทาง

เมื่อถึงตลาด ตุ้ซื้อเกลือหนึ่งหาบ และให้กะต้ำป่าเป็นผู้หาบกลับ ตุ้ขี่ขึ้นม้าขี่นำหน้าไป กะต้ำป่าซึ่งจำต้องหาบเกลือที่หนักแสนหนักก็แส่รังทำทีว่ามีความสุข ร้องเพลงไปบ้าง หลับไปบ้าง ทั้งที่ยังหาบเกลือเดินตามหลังตุ้

ฝ่ายตุ้ขี่ม้าม้าด้วยความทุลุกทุเลมาระยะหนึ่ง ก็คิดว่ากะต้ำป่าหาบเกลือสบายกว่าตน

“เอ...เจ้ากะต้ำป่ามันหาบเกลือมาดูท่าทางมีความสุขนัก เรานั่งหลังม้ามาตั้งนาน บ่เห็นจะสบายอย่างเจ้ากะต้ำป่า ลองเปลี่ยนกับมันดูเสียที

คงจะดีกว่า” ตู๋คิดอยู่ในใจ

ตู๋จึงขอขับเปลี่ยนกัน โดยให้กะต๋ำป่าชี้ม้า ตู๋จะหาบเกลือแทน กะต๋ำ
แสร้งทำอึดออด แต่ก็ยอมตกลง ก่อนขึ้นหลังม้า กะต๋ำป่ากลับอานม้าขึ้น
แล้วควมม้ากลับถึงวัดก่อน กะต๋ำป่านอนหลับอย่างมีความสุข ในขณะที่ตู๋
ต้องหาบเกลือทั้งเหนื่อยทั้งหนัก ตู๋ก็เลยเอาหาบเกลือไปซ่อนไว้ โดยหวังว่า
จะให้กะต๋ำป่ากลับมาเอาที่หลัง

ตู๋นำหาบเกลือไปซ่อนไว้ในพุ่มไม้แล้วหาหญ้ามาคลุมไว้ แต่ก็ไม่
สบายใจเพราะคิดว่าไม่มีดขิดเท่าที่ควร เกรงจะมีคนมาเห็นและนำไปเสีย
จึงกัดฟันหาบต่อไปจนถึงแอ่งน้ำ ตู๋ตัดสินใจโยนหาบเกลือลงไปซ่อนในน้ำ
เพราะคิดว่าเป็นที่ซ่อนที่ปลอดภัยที่สุด เพราะน้ำคลุมหาบเกลือไว้มิดชิด

เมื่อตู๋เดินกลับถึงวัด กะต๋ำป่าถามว่าหาบเกลือไปอยู่ไหนเสีย

“ข้าเอาไปซ่อนไว้ในน้ำแล้ว เจ้าไปเอากลับมาด้วยละ”

“โห ! บ่ได้การละ ข้าบ่ได้แล้วป่า (ปลา) กินเกลือหมดแน่ๆ เรารีบ
เอาน้ำคูละ (ถึงน้ำ) ไปวิดน้ำเอาเกลือขึ้นมากันเดอะ”

กะต๋ำป่ารีบชวนตู๋ไปวิดน้ำ แต่เมื่อยกหาบเกลือขึ้นมาดูก็ไม่มีเกลือ
แม้แต่เม็ดเดียว

กะต๋ำป่าแสร้งทำเป็นโกรธแล้วพูดว่า

“ป่า(ปลา) หมู่นี้นิสัยบ่ดี ลักกินเกลือจนหมด อย่างอึดต้องวิดน้ำเอา
ป่าขึ้นมากินเสียให้หมด”

ตู๋ก็ตกลง

กะต๋ำป่ากับตู๋วิดน้ำจนได้ปลา พอเป็นปลาซ่อนกะต๋ำป่าก็เอามือหุบ
หัวปลาด้วยความโกรธแค้น พอเป็นปลาดุกเขาหัวหางยื่นให้ตู๋ ตู๋ก็เอามือตบ
หัวปลาเหมือนกะต๋ำป่าบ้าง เงี่ยงปลาดุกปักมือตู๋คาอยู่แบบนั้น ตู๋น้ำตา
ร่วงด้วยความเจ็บปวด

กะต๋ำป่านึกอยากช่วยตุ้ แต่ก็แกล้งวี่งขึ้นไปบนเขาแล้วกลิ้งหินลงมา
พร้อมร้องตะโกนว่า **“บ่เสือกี้หมี บ่หนีก็ตาย”** พอตุ้เห็นก้อนหินกลิ้งลง
ก็ตกใจออกวิ่ง เจียงปลาตุ้จึ่งหลุดจากมือ

เมื่อกลับถึงวัด ตุ้เจ็บปวดมือที่ถูกเจียงปลาตุ้จึ่งจนเป็นไข้ ส่วนกะต๋ำป่านอน
นอนกระหิ่มยี่มย่องที่สามารถแก้เผ็ดตุ้ ซึ่งใช้เขาให้เดินไปตลาดและหาบ
เกลือที่หนักแสนหนักกลับวัดได้

เจ็บนี้ครั้งที่ 2

ตุ้ไม่สบายมาหลายวันเลยไม่ได้ออกบิณฑบาตโปรดญาติโยม วันต่อมา
ก่อนนอน ตุ้จึ่งสั่งกะต๋ำป่านำให้ช่วยปลุกเพื่อที่ตุ้จะได้ออกบิณฑบาต พอตุ้เข้า
นอน กะต๋ำป่านำผ้ามาพันเป็นเทียนเล่มโตจุดไว้บนต้นมะพร้าวแล้วไปปลุกตุ้

“เกือบจะแจ้งแล้ว ดาวประกายพริกออกแล้วนา”

“อะหยัง เหมือนว่าเพ็งจะหลับไปได้หน่อยเดียวเท่านั้น”

“ดาวประกายพริกออกแล้ว ไกลแจ้งแล้วน้อ” กะต๋ำป่านำ

“อ้อ...หันละ (เห็นแล้ว)” ว่าแล้วตุ้ก็รีบครองผ้า อุ้มบาตรออกไป
บิณฑบาต ก่อนออกจากวัด ตุ้กำชับกะต๋ำป่านำให้ดูแล้วดีให้ดี ๆ คนในอย่า
ให้ออก คนนอกอย่าให้เข้า

เมื่อตุ้เดินออกมาจากวัด ไม่ว่าจะเดินไปบ้านไหน ผู้คนก็หลับกันหมด
ไม่มีใครออกมาใส่บาตรเลย ตุ้จึ่งกลับวัด พอไปถึงก็ไม่สามารถเข้าวัดได้
เพราะกะต๋ำป่านำปิดประตูอย่างแน่นหนา

“กะต๋ำป่านำเปิดประตูหน่อยล่อ”

ตุ้ตะโกนบอกว่าเปิดประตูให้ด้วย กะต๋ำป่านำแสร้งจำเสียงไม่ได้ ตะโกน
ออกไปว่า

“บ่ได้ ๆ ตุ้เป็นสังไว้ว่า **คนในบ่หื้อ(ไม่ให้) ออก คนนอกบ่หื้อ
(ไม่ให้)เข้า** เปิดบ่ได้ อย่งใดก็เปิดบ่ได้” แม้ตุ้จะพยายามบอกพยายาม

อธิบายว่านี่คือตุ้เอง กะต๋ำป่าก็ไม่ยอมเปิดประตูรับ ตุ้จำต้องไปนอนที่ซุ้ม
ป่าพักหม่น (พักเขี้ยว) ของชาวบ้านซึ่งอยู่ใกล้ๆ วัด

เข้ามิดวันนั้น เจ้าของบ้านตื่นขึ้นมากก็ไปเก็บผักเพื่อนำมาทำเป็น
อาหารเช้า เมื่อเห็นหัวตุ้ที่ไผ่ล่อออกมาจากซุ้มพัก ก็นึกว่าเป็นป่าพักหม่นที่
แก่จัด จึงใช้ไม้กระทุ้งหมายให้ผักล่อนั้นร่วงลงมา ตุ้สะดุ้งตื่นด้วยความตกใจ
และเจ็บปวด รีบคว้าบาตรวิ่งกลับวัดทันที

เจ็บนี้ครั้งที่ ๓

เข้าวันหนึ่ง ตุ้ออกไปบิณฑบาต ช่วงนี้ชาวบ้านเก็บเกี่ยวพืชผลได้มาก
จึงทำอาหารอย่างดีไว้คอยใส่บาตร ตุ้จึงได้อาหารประเภทหมูเห็ดเป็ดไก่
จำนวนมากมาเป็นอาหารเช้า

เมื่อตุ้กลับถึงวัด กะต๋ำป่าจัดอาหารจากบาตรให้ตุ้ฉัน ครั้นเห็นขาไก่
อวบอ้วนที่ชาวบ้านใส่บาตรถวายตุ้ก็นึกอยากกิน และช่วงที่ตุ้กำลังเตรียมตัว
ฉันอยู่นอกห้องฉัน กะต๋ำป่าซึ่งอยากกินขาไก่จนน้ำลายหก รีบกินขาไก่
จนเหลือแต่กระดูก แล้วจับแมลงวันใส่ในฝาชีซึ่งครอบอาหารอยู่

เมื่อตุ้เปิดฝาชี ตุ้เห็นแมลงวันบินออกมา และขาไก่ที่ตุ้หมายมั่นไว้
เหลือแต่กระดูก จึงถามว่า

“กะต๋ำป่า เจ้ากินขาไก่นี้หรือเปล่า”

“บ่แม่นเนอ บ่รู้เรื่องเลย ต้องเป็นแมลงวัน (แมลงวัน) ตัวนั้นแน่ๆ ที่
กินไก่จนหมด” กะต๋ำป่าตอบ

ตุ้เชื่อและโกรธแมลงวันมาก ถึงกับสั่งว่า

“ทีหลังถ้าเห็น (เห็น) แมลงวัน (แมลงวัน) ที่ไหน ก็ตีมันให้ตายเลย

ตุ้พูดยังไม่ทันจบ แมลงวันตัวหนึ่งบินมาเกาะที่จมูกตุ้ กะต๋ำป่ารีบใช้
ไม้ค้อนที่อยู่ใกล้มีอติแมลงวันที่เกาะบนจมูกตุ้สุดแรงเกิด เลือดทะลักออก
มาจากจมูกของตุ้ และตุ้ก็ชักดิ้นชักงอลงตรงนั้นต่อหน้ากะต๋ำป่าซึ่งทำหน้าที่

ไม่รู้ไม่ซีกับความคิดอันพิเรนทร์โหดร้ายของตน

เจ็บนี้ครั้งที่ ๔

บ่ายวันหนึ่ง ตูมีกจินมณฑนออกวัด จึงเรียกกะต๋ำป้ามาหาแล้วบอกว่า
เฝ้ากุฏิไว้ให้ดี อย่าให้คนหรือสัตว์เข้ามาทำอะไรรุงรัง กะต๋ำป้ารับคำอย่าง
ขันแข็ง พอตุ้คล้อยหลังออกไป กะต๋ำป้าก็นึกแผนสนุกขึ้นได้ในทันควัน

กะต๋ำป้าเข้าครัวเองามาทำ **เข้าหนุงกา** คือต่างจากลูกกับข้าว
แล้วปั้นเป็นก้อน ๆ จากนั้นก็นำไปวางไว้ที่จิวรซึ่งตุ้วางพาดไว้กับที่นอน
แล้วเขาก็ออกมานั่งรอตุ้อยู่นอกกุฏิ

พอตุ้กลับมาถึงวัด เห็นกะต๋ำป้านั่งรออยู่หน้ากุฏิ จึงถามว่าทุกอย่าง
เรียบร้อยดีหรือไม่

“เรียบร้อยดีทุกอย่างตามที่ตุ้สั่งไว้ สบายใจได้”

แต่พอตุ้เข้าไปในกุฏิก็เห็นก้อนดำ ๆ อยู่บนจิวรถึง ๕-๖ ก้อน จึงเอ็ด
กะต๋ำป้าว่าเรียบร้อยได้อย่างไร หม่าขึ้นมาขึ้นบนกุฏิ แล้วลงโทษกะต๋ำป้า
บังคับให้กินขี้หมาให้หมด

กะต๋ำป้าหยิบขี้หมาขึ้นมากินอย่างเอร็ดอ่อย

“ลำขนาด ตุ้ลองกินดู” ว่าแล้วก็ยื่นก้อนขี้หมาปปลอมให้ตุ้ชิม

“อืม...ลำ(อ่อย) ดี หม่าตัวโต อะหยังมาขี้ลำ(อ่อย) ขนาดนี้ วัน
พรุก (วันพรุ่งนี้) ขอให้ขึ้นมาขึ้นบนกุฏิอีกเน้อ” ตุ้สั่ง

รุ่งขึ้น

เมื่อตูมีกจินมณฑนออกวัด กะต๋ำป้าล่อให้หม่าขึ้นไปบนกุฏิแล้วขังไว้
หม่าก็เลยขึ้นบนหมอนตุ้ ครั้นตุ้กลับมาทีใจที่จะได้กินของอ่อย เลยไล่
กะต๋ำป้าให้ไปที่อื่น เพื่อจะได้ไม่แย่งตุ้กิน

คราวนี้สิ่งที่ตุ้กินเป็นขี้หมาขนานแท้และดั้งเดิม หาใช้ข้าวหนุงกา

เหมือนเมื่อวาน ตูเลยอาเจียนจนแทบจะสลบคาภูมิ

กะต๋ำป๋าเค้าตู่เป็นนิทานที่สนุกสนานสำหรับละอ่อน เมื่อได้ฟังนิทานเรื่องนี้คราก็หัวเราะงอหงาย ถึงแม้ว่านิทานเรื่องนี้จะแสดงถึงเขาวนัปัญญาของกะต๋ำป๋าที่สามารถเอาตัวรอดจากปัญหาซับซ้อนต่างๆ ได้ และแสดงถึงความเชื่อไม่ทันคนของตู่ แต่ไม่มีใครสนับสนุนหรือสั่งสอนให้ยึดถือการกระทำของกะต๋ำป๋าเป็นเยี่ยงอย่าง และละอ่อนเองก็ไม่มีใครคิดอยากจะเลียนแบบนิสัยฉลาดแกมโกง และเป็นคนลอกแลนเหมือนกะต๋ำป๋าเลยสักคน

ใครที่เป็นคนลอกแลน โทก ปิ้นปล้อน ตลบตะแลง แบบ จะไม่มีใครชื่นชอบและใครที่เป็นคนปากเจ็บ (พูดไม่เพราะ) ก็ไม่มีคนเช่นเดียวกัน ยิ่งถ้าผู้หญิงคนไหนเป็นคนปากเจ็บ ก็จะเป็นที่ชิงชังของตรงกันข้าม ผู้หญิงคนไหนที่เป็นคนปากม่วนจำหวาน (พูดเพราะ) ก็จะเป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป

นิทานกับละอ่อนเป็นของคู่กัน

นอกจากฟังสนุกแล้วยังแอบแฝงข้อคิดต่าง ๆ เพื่อสั่งสอนละอ่อนทางอ้อมอีกด้วย

บางครั้งอุ้ยจะเล่านิทานให้ฉันฟังเป็นคำกลอน

ถ้าวันไหนอุ้ยเล่านิทานคำกลอน ฉันก็ต้องตั้งใจฟังเป็นพิเศษ

นิทานคำกลอนเรื่องหนึ่งที่อุ้ยเล่าชื่อเรื่องว่า “ผีปกกะโหลง

คนพี มธรรสวาจา
 อีกคน ชื่อจันทรหอม
 พุดสีบ ต้าเป็นร้อย
 สองสาว ลูกแม่หม้าย
 ผลัดเปลี่ยน ฝ้าหังนา
 คินนี้ เวรบัวลอย
 ก้อนนอน ไม่แซ่เชือน
 กลางดึก ยินเสียงก้อง
 ลุงแก่ คนหนึ่งยืน
 รู้แล้ว ว่าคือผี
 กระจุก กะโหลก กะลา
 อีลู่ งามสาวน้อย
 ลุงแบก อะไกรกัน
 อีลู่ยิ้ม แล้วหันหลัง
 บัวลอย ไม่ร้อรี
 ผู้ฟัง รู้บ้างไหม
 เป็นเพื่อน ของผีโพรง
 เข้านี้ มีชาวด่วน
 หังนา นำยลยิน
 ข้างฝ่าย นางจันทรหอม
 คินนี้ ฝ้าหังนา
 อุตส่าห์ ทำตาดั่ง
 หวังยิน เสียงขับกลอน
 ตีสาม เข้ามาแล้ว

เธอชื่อว่า นางบัวลอย
 แม้งามพร้อม แต่ดูกร่อย
 กริยาพลอย ไม่งามตา
 พ่อเธอตาย สองปีกว่า
 หิมารดา อยู่ยังเรือน
 แม่สาวน้อย ไม่มีเพื่อน
 ไหว้พระเหมือน ทุกทุกคืน
พิณเป็ยะร้อง อย่างเรจรีน
 พร้อมกับยี่น พิณเป็ยะมา
 พิณเป็ยะนี้ ไม่เข้าท่า
 เอ็นเส้นหนา เป็นสายมัน
แม่ตามอย คนขยัน
 นางตอบปล้น เป็ยะชั้นดี
 ติดเป็ยะดั่ง กลับเร็วรี
 กลับเข้าที่ นอนคลุมโปง
 ลุงนั้นไฉ ผีปกกะโหล้ง
 เขาดังโद่ง เรื่องเป็ยะพิณ
 ให้ไบอ้วน ทองทั้งสิ้น
 สามยุพิน ชื่นอุรา
 เธอไม่ยอม กลัวน้อยหน้า
 ได้มากกว่า พี่แน่นนอน
 สองหูฟัง ไม่พักผ่อน
 พิณเป็ยะสะท่อน ท่วงทำนอง
 ไร้วีแวว ทุกแห่งห้อง

โมโห ตะโกนร้อง
ฉับพลัน ฝ่ามาถึง
ทางเหย นี้อะไร

เอ็น กระตุก กะโหลก
ไปไป เอาไปทิ้ง
สายโต่ง แดดออกจ้า
แม่ห่อ **บัวกาบขู้**
ไอ้ไอ้ ลูกแม่เอ๋ย
เลือดโทรม ทั่วกาย
วาจานั้นแหละเจ้า
จดจำ ประจักษ์ใจ

พี่หลอกน้อง หรืออย่างไร
พร้อมกับดั่ง พินเปี้ยะให้
ถามมาได้ น่าเกลียดจริง
ของโสโครก ใ้อีสิง
เหม็นทุกสิ่ง ไม่น่าดู
จันทร์หอมไม่มา ทำอะไรอยู่
รีบก้าวสู่ ยังห่างนา
ไฉนเลย มาถูกฆ่า
แก้วแก่นตา ตายเมื่อใด
มันฆ่าเรา สร้างเราได้
รู้จักใช้ วาจางาม

พินเปี้ยะ - เครื่องดนตรีประเภทตี

ตามอย - นางผู้มีดวงตาดำขลับ

บัวกาบขู้ - ดอกบัวที่มีกลีบงาม หมายถึงผู้หญิง

แก้วแก่นตา - นางผู้เปรียบเสมือนดวงตา

คนปากม้วนเจ้าหวาน อย่างนางบัวลอย แม้แต่ผียังเมตตา ละ
ซีกลิ้วผีอย่างฉันทักพยายามเป็นคนปากม้วนเจ้าหวานทันทีตั้งแต่ฟังนิทานจบ
อุ้ยยังสอนฉันเรื่องการพูดอีกว่า

“เวลาเจ้าจะพูดอะไรอย่าให้ห้อยใจ (บาดใจ) คนอื่น อย่าพูดจา
ดูแควน (ดูถูกเหยียดหยาม) คนอื่น อย่าใส่คำแถม (แต่งเติมถ้อยความ)
จะพูดจำอันใดให้รำเพิง (ใครครวญ) คู่ก่อนเสียให้ดี”

“ใครเป็นคนสอนอุ้ยมาก่อน”

“พ่อแม่อุ๊ยก็สอนอุ๊ยมา คนโบราณสอนต่อกันมาเป็นทอด ๆ คำสอนเหล่านี้อยู่ในพัสสา บ้านเราก็มีถ้าเจ้าอยากรู้เรื่องอื่นอีกก็ลองเอามาอ่านดู”

ทุกวันนี้ฉันยังเก็บรักษาพัสสานี้ไว้เป็นอย่างดี และคำสอนต่าง ๆ อุ๊ยก็ยังอยู่ในความทรงจำของฉันตลอดมา

TK
paid

เปิด

ความภูมิใจในล้านนา

Patana

ความภูมิใจในล้านนา

ล้านนา คือชื่ออาณาจักรที่อยู่ทางเหนือของประเทศไทย รวมไปถึงเขตสิบสองพันนาในมณฑล ยูนนาน และบางส่วนของรัฐฉาน ประเทศดินแดนที่ตั้งอยู่ประมาณเส้นเมริเดียนที่ ๙๗ องศา ๒๐ ลิปดา กับ ๑๐ องศา ๒๐ ลิปดาตะวันออก และเส้นละติจูดที่ ๑๗ องศา กับ ๒๐ องศา ปัจจุบันหมายถึงเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา และแม่ฮ่องสอน มีเมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง (พจนานุกรมล้านนาไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง)

ล้านนาดินแดนที่มีประวัติศาสตร์จารจกรึกไว้อย่างชัดเจน เป็นดินแดนที่มีเสน่ห์ อันเกิดจากความรื่นรมย์ของธรรมชาติ ขุนเขาลำเนาไพร ป่าไม้ดอกไม้บานสะพรั่ง เมืองแห่งศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เมืองที่มีวัดวา รวมถึงปูชนียสถาน ที่บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ซึ่งสืบทอดมาแต่โบราณกาล เมืองที่มีรอยยิ้มพิมพิไล เปี่ยมไปด้วยอัธยาศัยไมตรี ชวนให้ผู้คนมาเยือนประทับใจ จนอยากย้อนกลับมาสัมผัสความรู้สึกดีๆ นั้นไว้อีกครั้งหนึ่ง

“เจ้ารู้ใหม่ว่า ภาคเหนือของเรานี้แต่ละจังหวัดมีสัญลักษณ์อะหยั่งบ้าง” อุ้ยถามฉัน

“พระธาตุดอยสุเทพของเชียงใหม่บ้านเรา” ฉันตอบ

“แล้วจังหวัดอื่นล่ะ”

“พระธาตุหริภุญชัยที่ลำพูน พระธาตุลำปางหลวง ของลำปาง” ที่ฉันตอบได้ก็เพราะว่าเคยไปไหว้มาแล้วทั้งสองที่

“แต่อันอื่นไม่รู้แล้วนาอุ้ย” ฉันสารภาพตามจริง

“เชียงใหม่มีพระธาตุดอยตุงกับอนุสาวรีย์พ่อขุนมิ่งรายกษัตริย์ ผู้เมืองเชียงใหม่ เชียงราย พระธาตุซ่อแฮที่บ้านคูเมืองแพร่ พระธาตุแช่แห้ง คูเมืองน่าน อนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง ผู้สร้างเมืองพะเยา และสุดท้ายพระธาตุดอยตุงคูเมืองแม่ฮ่องสอน ถ้ามีโอกาสเราก็ควรจะไปไหว้สักการะให้ครบทั้งหมดนี้ เพื่อความเป็นสิริมงคล”

การที่ดินแดนล้านนาอยู่ใกล้กับประเทศพม่า จึงมีการรบเพื่อชิงและดินแดนระหว่างล้านนากับพม่าเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเชียงใหม่กับพม่านั้น ในอดีตมีการทำศึกสงครามกันอยู่เสมอ หลายครั้งที่เชียงใหม่ตกภายใต้อำนาจของพม่า แต่ก็มีหลายครั้งที่เชียงใหม่สามารถป้องกันตนเองและมีชัยชนะเหนือพม่า

ใครที่เดินทางมาเที่ยวเชียงใหม่แล้ว คงจะเคยเห็นเจดีย์สีขาวองค์เล็ก ๆ ลักษณะคล้ายกรวยสามเหลี่ยมทรงกลม กว้างประมาณ ๖ เมตร สูง ๓ เมตร โบกปูนเรียบทาสีขาว ไม่มีลวดลายประดับ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำปิงกลางสามแยกถนนวิชายานนท์กับถนนวังสิงห์คำ ใกล้ที่ทำการเทศบาลนครเชียงใหม่ในปัจจุบัน เจดีย์องค์นี้เรียกกันว่า **“เจดีย์แก้ว”** อุ้ยบอกว่ามีเรื่องต่อกันมาว่าเจดีย์แห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ให้แก่ลูกเป็ยงผู้ที่ยอมสละ

ชีวิตเพื่อรักษาบ้านเมืองเอาไว้

“เขาทำอย่างใดถึงรักษาเมืองเชียงใหม่ไว้ได้ละอุ้ย”

“มีเรื่องเล่าต่อๆ กันมาว่า ครั้งหนึ่งเมื่อพม่ายกทัพมาล้อมเมืองเชียงใหม่ไว้ แล้วประกาศกับเจ้าเมืองเชียงใหม่ว่าให้หาคนมาดำน้ำแข่งกัน หากฝ่ายชาวเชียงใหม่ดำน้ำได้ทนกว่า พม่าจะยกทัพกลับไป ฝ่ายเชียงใหม่ นั้นมีลุงเปียงอาสาดำน้ำแทนชาวเมืองเชียงใหม่”

“เขาแข่งดำน้ำกันที่ไหน อุ้ยรู้ไหม”

“แข่งกันที่ริมน้ำปิงใกล้กับเจดีย์กิวตอนนี่ละ ปักหลักลงไปใต้น้ำ แล้วก็แข่งกันลงไปดำน้ำ คนดูทั้งสองฝ่ายต่างก็ลุ้นกันน่าดู ทั้งคู่ดำน้ำลงไป นานจนคนดูเริ่มอึดอัด แต่สักพักหนึ่งก็มีคนหนึ่งโผล่ขึ้นมาจากน้ำ คนนั้น เป็นฝ่ายพม่า ชาวเชียงใหม่ก็เฝ้ารอว่าเมื่อไหร่ลุงเปียงจะขึ้นมาจากน้ำบ้าง เพราะตอนนี้ก็ชนะพม่าแล้วอย่างไ้สะอาด รอกันนานจนทนป้ไหวต้องส่งคนลงไปตามลุงเปียงในน้ำ ปรากฏว่าลุงเปียงผูกตัวเองไว้กับหลัก กอดเสาหลักใต้น้ำจนตายไป”

“ลุงเปียงยอมตายเพื่อบ้านเมืองจริง ๆ เลยนะอุ้ย”

“แม่นแล้ว หลังจากนั้นชาวเมืองก็เลยช่วยกันสร้างเจดีย์กิวนี้ขึ้นมา เพื่อเป็นอนุสรณ์ให้แก่ลุงเปียงที่เสียสละเพื่อบ้านเมือง”

แม้เวลาจะผ่านไปเนิ่นนาน แต่เจดีย์กิวซึ่งเป็นอนุสรณ์แสดงถึงความรักบ้านเมืองของลุงเปียงก็ยังคงอยู่ให้คนรุ่นหลังได้เห็นมาจนถึงทุกวันนี้

สรรพสิ่งไม่เคยหยุดนิ่ง หลายสิ่งหลายอย่างสมัยที่ฉันยังเป็นละอ่อน ไม่มีวันหวอนคืนมา แต่ฉันก็เชื่อว่าเป็นคนล้าชานายังคงมีวิถีแบบล้าชานา ในเรื่องของ การดำรงวัฒนธรรม ประเพณีอยู่ในจิตสำนึก เพราะท่ามกลาง กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง พ่อแม่ และพ่ออุ้ย แม่อุ้ย ยังคงมีบทบาทใน

การปลุกจิตสำนึกของความเป็นล้านนาให้แก่ลูกหลานอยู่เสมอ

ในทุกหมู่บ้าน ทุกชุมชน ทุกสถาบันการศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ในล้านนามีกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนา ดำเนินกิจกรรมเพื่อรักษาจารีต ประเพณีและวิถีชีวิตของ**คนล้านนา** หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า **คนเมือง** อย่างเหนียวแน่น โดยมีวัดเป็นผู้ประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้วิถี ล้านนาอยู่คู่แผ่นดินล้านนาสืบไป

ไม่ว่ายุคใดสมัยใด วัดจะเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน เป็นที่ยึดเหนี่ยว จิตใจ และเป็นที่ยอบรม บ่มเพาะความรู้ให้กับคนล้านนามาช้านาน โดย ในอดีต เมื่อครั้งที่ยังไม่มีการเรียนการสอนในโรงเรียนเหมือนอย่างปัจจุบัน

“อู๋ย เมื่อก่อนมีโรงเรียนหรือเปล่า” ฉันทเอยถามอู๋ยขึ้นมาในวันหนึ่ง

“สมัยก่อน บ่มีโรงเรียนเหมือนอย่างเดี๋ยวนี๊ ละอ่อนบ่อ้าย (เด็กผู้ชาย) เท้าอันที่จะได้เรียนหนังสือ”

“อ้าว...บ่มีโรงเรียนแล้วไปเรียนกับไผละอู๋ย”

“ละอ่อนบ่อ้ายก็บวชแล้วเรียนหนังสือกับตุ้เจ้าที่วัด ละอ่อนแม่หญิง อยู่ที่บ้านหัดเย็บผ้า ทอผ้า ทำงานฝีมือ แต่ก็มีบ้างเหมือนกันที่ละอ่อนแม่หญิงจะอ่านออก เขียนได้”

อู๋ยยังเล่าให้ฟังอีกด้วยว่า ตำราส่วนมากหากเป็นเรื่องทางธรรมจะถูกจารลงในใบลาน ส่วนความรู้ คำสั่งสอนอื่นๆ มันจะจารลงบนพัสสา ส่วนตัวอักษรที่จารนั้นเรียกว่า “อักษรธรรม” หรือ ตัวเมือง คนที่ร่ำเรียนจนแตกฉานแล้วก็จะจารความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมมุขปาฐะ วรรณกรรม พระพุทธศาสนา ตำรา คำโคลง คำคำว คำขับ ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ กวีและนักปราชญ์ที่โด่งดังของล้านนานั้นมีหลายคน อย่างเช่น

พระโพธิรังสีเถระ ผู้แต่งเรื่อง จามเทวีวงศ์ กับสิงคันทนาน

พระศิริมังคลาจารย์ ผู้แต่งเรื่อง เวสสันดรทีปนี และ
พระญาโลมวิสัย ผู้แต่งเรื่อง ไคลงหงส์ผาดำ และค่าวซอหงส์
 ผาดำ

พระญาพรหมโวหาร ผู้แต่งเรื่อง คร่าวสี่บท และค่าวปู่

“อุ๊ย ชื่อเรื่องที่ฟังยาก ๆ หมู่นี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะหยัง มีนิทาน
 เหรอ” ฉันทสงสัย ก็ได้ยินคำวานิทานอยู่ด้วยนี่นา

“สิงคหนิทานเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติของพระพุทธสิหิงค์ พระสำคัญ
 คู่บ้านคู่เมืองของบ้านเรา จามเทวีวงศ์ ก็เป็นเรื่องเล่าของการสร้างเมือง
 หริภุญไชย”

“เมืองหริภุญไชยนี้อยู่ที่ใด”

“เมืองหริภุญไชยก็คือเมืองลำพูนนี่ละ” อุ๊ยให้ความกระจ่างแก่ฉันท

“ยังไม่หมดเลยอุ๊ย เรื่องอื่นละเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะหยัง”

“เจ้านั้นช่างซักแท้ ๆ อุ๊ยบอกไปถึงเรื่องไหนแล้วละ ซักจะลืม”

“จามเทวีวงศ์กับสิงคหนิทานนี่ละอุ๊ย”

“เรื่องต่อไป เวสสันดรทีปนี ก็เป็นเรื่องพระเวสสันดรนี่ละ ส่วน
 จักรवालทีปนีก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับจักรवाल เรื่องอื่นก็เป็นคำสอน เป็นเรื่อง
 ฟังม่วน ๆ”

ต่อมาเมื่อรัฐบาลไทยมีพระราชบัญญัติทางการศึกษา ให้คนไทยใน
 วัยเรียนทุกคนเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ ลูกหลานชาวล้านนาก็มีโอกาสได้
 เรียนหนังสือกันทั่วหน้า ไม่ว่าจะเด็กหญิงหรือเด็กชาย ตัวอักษรไทล้านนาที่
 เคยใช้นั้นถูกยกเลิกไป โดยรัฐบาลให้ลูกหลานชาวล้านนาเรียนหนังสือโดย
 ใช้อักษรไทย อักษรไทยจึงเริ่มเข้ามามีบทบาทแทนอักษรไทล้านนา หรือ
 “ตัวเมือง”

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แผ่นดินล้านนาไม่เคยขาดแคลนนักปราชญ์ ในยุคของฉันทก็มีบุคคลในหลายสาขาอาชีพที่สร้างผลงานไว้ จนได้รับยกย่องให้เป็น**บุคคลด้านวัฒนธรรม**เช่นกัน อย่างเช่น

ศาสตราจารย์เกียรติคุณมณี พยอมยงค์ เป็นผู้ค้นคว้าและหนังสือประเพณี ๑๒ เดือน ล้านนาไทย พิธีกรรมในล้านนา วิถีชีวิตและค่านิยมล้านนาไทยในปัจจุบัน

ศาสตราจารย์ ดร.อุดม รุ่งเรืองศรี ค้นคว้าและเขียนหนังสือสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ วรรณกรรมล้านนา ระบบการเขียนอักษรธรรมล้านนา จารัตนนิยมในการแต่งวรรณกรรมคำวซอ

จรัล มโนเพ็ชร ศิลปินนักร้องนักแต่งเพลงล้านนา ที่ทำให้บทเพลงสะท้อนภาพชีวิตของ “คนเมือง” โด่งดังไปทั่ว

เจริญ มาลาโรจน์ (มาลา คำจันทร์) กวีซีไรท์ ปี ๒๕๓๔ มีผลเรื่อง เจ้าจันทน์ผมหอม เขี้ยวเสือไฟ หมู่บ้านอาบจันทร์ หุบเขากินคน แมวน้อยตกปลา ฯลฯ

เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ จิตรกรที่มุ่งมั่นทำงานศิลป์เพื่อแผ่นดิน โดยการสร้างวัดร่องขุ่น ที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

อำพัน ไชยวรศิลป์ (อ.ไชยวรศิลป์) นักเขียนรางวัลยูเนสโก ปีผู้แต่งนวนิยายเมืองเหนือริมฝั่งแม่ระมิงค์ แม่สายสะอื้น สารนิยายใต้ฟ้าล้านนา ฯลฯ

เสน่ห์ของล้านนาในแง่มุมต่างๆ ทำให้คนต่างถิ่นต่างแดนให้ความสนใจยอมรับว่าดินแดนล้านนาเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่น่าประทับใจทั้งในเรื่องของธรรมชาติ ผู้คน อาหารการกิน และการเป็นดินแดนอนุรักษนิยม

ที่นายยกย่องชื่นชม

จึงไม่แปลกเลยว่า ในช่วงเทศกาล งานประเพณี หรือกิจกรรมต่างๆ ของล้านนา เช่น ปีใหม่เมืองเชียงใหม่ งานยี่เป็ง งานไม้ดอกไม้ประดับ งานทุ่งดอกบัวตองบาน ถนนคนเดิน จะมีนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวอย่างล้นหลาม

ไม่ว่าวันนี้หรือวันหน้า หากฉันต้องไปอยู่ต่างถิ่นต่างแดน ไม่ว่าด้วยเหตุผล หรือความจำเป็นใดๆ ฉันคิดว่าฉันคงไม่ลืมส่งใจระลึกถึงพ่อ แม่ และอู๋อู๋ผู้มีพระคุณ พร้อมทั้งนึกย้อนไปถึงครั้งที่ฉันยังเป็นละอ่อนน้อย คอยอ่อนขอพึ่งนิทานจากพ่ออู๋อู๋ แม่อู๋อู๋

**ฉันจะไม่ลืมว่า...แผ่นดินล้านนาคือบ้านเกิดเมืองนอนของ
รอคอยให้ฉันกลับมาเสมอ**

park
อุทยานการเรียนรู้

ประวัติย่อ ผู้เขียนเรื่อง
ประวัติ นางสาวรติดา อุดม

วัน เดือน ปีเกิด

• เกิดวันเสาร์ที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๒๑ ที่จังหวัดเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน

- ๑๑๗/๑๕ ม.๗ ต.ป่าแดด อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๑๑๐
เบอร์โทรศัพท์ ๐๘-๖๙๒๒-๕๘๔๑

E-mail waratidau@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

- จบการศึกษาระดับมัธยมต้นจากโรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัย
- มัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนวัดมโนทัยพ่ายพ
- ชอบอ่านหนังสือมาตั้งแต่เด็ก ๆ จึงตัดสินใจเรียนต่อระดับปริญญาตรีในสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- จากนั้นจึงกลับมาเรียนปริญญาโท ด้านภาษาและวรรณกรรมล้านนาที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การทำงาน

- เคยทำงานด้านกิจกรรมสำหรับเด็กกับกลุ่มนิทานแต่มีฝัน
- เป็นครูสอนศิลปะในโรงเรียนอนุบาล นักเขียนและวาดภาพประกอบประจำคอลัมน์ Channel Kids ในวารสาร “सानต์สวนแก้ว” วิทยากรอบรมเทคนิคการเล่านิทาน
- มีผลงานนิทานภาพเรื่อง “เจ้าสาวบนดวงจันทร์” ของสำนักพิมพ์ชมรมเด็ก

ปัจจุบัน

- เป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป งานวิจัยและวิเทศสัมพันธ์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และยังคงอยากทำงานเกี่ยวกับกิจกรรมสำหรับเด็กอยู่เสมอ

ประวัติย่อผู้เขียนเรื่อง
นางสาวปาริชาติ รัตนสีมา

เป็นคนปริณทลคือจังหวัดสมุทรปราการโดยกำเนิด เคยทำงานด้านกิจกรรมสำหรับเด็กกับ “กลุ่มนิทานแต้มฝัน” แต่เพราะเป็นคนที่อายุจึงไม่ได้ยึดเป็นอาชีพหลัก ปัจจุบันทำงานที่ชอบ และเหมาะกับตัวเองมากกว่าคือแปลหนังสือ แต่ก็ยังทำงานเกี่ยวกับเด็กอยู่เสมอเมื่อมีโอกาส

การศึกษา

- ศศ.บ. (วรรณกรรมสำหรับเด็ก) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ประกาศนียบัตรการแปลภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผลงาน

- นิทานภาพเรื่อง “หางพวงช่วยเพื่อน”
- วรรณกรรมแปลรวมเรื่องสั้น “คืนเปลี่ยว” “สุดยอดนักสลับเตียง”
- “คืนหลอน” วรรณกรรมแปลเรื่อง “บันทึกเครั้สาวเกาหลี” “ฆาตกรรมในอ่างอาบน้ำ” “ปฏิบัติการจองเวรอันสุนทร”

ประวัติดียอผู้เขียนเต้าโตรงเรื่อง
อ.สุพิน ฤทธิเพ็ญ

ตำแหน่ง

อาจารย์ภาษาไทย

ที่ทำงาน

โรงเรียนสารภีพิทยาคม 284 หมู่ 2 ต.บางน้ำ อ.สารภี
จ.เชียงใหม่ 50140

โทรศัพท์

081-716-3984, 085-867-5618

การศึกษา

- บริญญาตรี ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การสอนภาษาไทย)
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- บริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาและวรรณกรรม
ล้านนา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลงาน

- วรรณกรรมจากพับสาและใบลาน (2540)
- เชียงใหม่ในมนีนึก (2541)
- เขมร้จูนครเชียงตุง (2542)

- จู๋หฺลอะอ๋อน (2543)
- ออยากขอป๋ไจสักครั้งหนึ่ง (2544)
- นางเอกัในวรรณกรรมล้านนา (2545)
- กลอนนิทานล้านนา (2546)
- ยอแฮม...ขอแฮมถ้วยล่อ (2547)
- ลัดเลาะถิ่นไท่ในรัฐฉาน (2548)
- เมียงมองเมืองม่าน (2549)
- เยือนถิ่นขงทงสิบสองพันนา (2550)

รางวัลเกียรติยศ

- ปี พ.ศ.2549 ศิลปินสาขาวรรณศิลป์ ที่ดำเนินงานวัฒนธรรม จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ กระทรวงวัฒนธรรม
- ปี พ.ศ. 2550 ต้นแบบคนดีศรีเชียงใหม่เทิดไท้ 60 ปีในหลวง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเชียงใหม่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

อุทยานการเรียนรู้

ประวัติย่อผู้วาดภาพประกอบ

นายพัฒนา สมปรารถนา

วัน เดือน ปีเกิด

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๐๓

ที่อยู่ปัจจุบัน

๑๓๔/๑๘ ถนนเชียงใหม่-สันกำแพง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่
โทรศัพท์ ๐๘-๖๗๒๙-๔๑๓๒

การศึกษา

ครุศาสตรบัณฑิต สาขาออกแบบ สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สถานที่ทำงาน

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ๑๖๗ ถนนพระปกเกล้า ต.ศรีภูมิ
อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ประสบการณ์ทำงาน

๒๕๒๘-ปัจจุบัน รับราชการครู ๒๒ ปี

ผลงานที่สำคัญ

แสดงผลงานจิตรกรรมสีน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี ๒๕๓๒

เปิดโลกกว้างแห่งการเรียนรู้ บนรากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ส่วนภูมิภาค เป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) เน้นการถ่ายทอดบทเรียนการจัดการการเรียนรู้ภายใต้บริบทวัฒนธรรมและความสนใจที่สอดคล้องกันของคนในท้องถิ่น เพื่อกระจายโอกาสให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

โครงการนิทานพื้นบ้าน 4 ภาค เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานเพื่อจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ส่วนภูมิภาค โดยจัดทำเนื้อหาสาระในรูปแบบที่เด็กและเยาวชนสนใจ ซึ่งสามารถสื่อให้เห็นความเป็นตัวของตัวเอง ได้รับรู้ถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าในท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาและสืบทอดมนต์เสน่ห์แห่งนิทานพื้นบ้าน

หนังสือชุดนิทานพื้นบ้าน 4 ภาค ประกอบด้วยนิทานภาพสำหรับเด็กอายุไม่เกิน 9 ปี และวรรณกรรมสำหรับเด็กอายุ 10-18 ปี สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ดำเนินการจัดพิมพ์แล้วเสร็จ และกระจายเผยแพร่ทั่วประเทศแล้ว ดังนี้

นิทานภาพภาคใต้

- จำนวน 6 เรื่อง
- จารอเกีตอ
 - เมื่อน่าน้อยอยู่ที่หนุรัก
 - ไก่โกงมูงสัง
 - เปาะแซเดาะกับขามะ
 - ไข่น้อยกับแพะน้อยในวันฮารีรายอ
 - ซิงอ : เจ้าป่าผู้กล้าหาญ

วรรณกรรมเยาวชนภาค

- จำนวน 6 เรื่อง
- ซาไก
 - พระเศวตสุรคชาธาร
 - ร่ายอหมอเน
 - จาโต : เล่ห์กลบน
 - วัดถ้ำคูหาภิมุข
 - แดนคนธรรพ์

นิทานภาพภาคเหนือ

- จำนวน 5 เรื่อง
- ห้าสหายปราบยักษ์
 - เชียงใหม่เมืองบุญ
 - เพลงละอ่อน
 - พี่ล่อ...ไ้ผู้พิชิต
 - พระอาทิตย์
 - ดาววิไ้ไ้น้อย

วรรณกรรมเยาวชนภาคเหนือ

- จำนวน 7 เรื่อง
- ผู้เฒ่าเล่าไว้
 - กำฟ้าบัวทอง
 - จันตะคาด
 - หมานขาคำ
 - นิทานของอุ๊ย
 - อ้อมล้อมต่อมคำ
 - ผีม้าบ้อง

นิทานภาพภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- จำนวน 5 เรื่อง
- ช้างตื้อ
 - อีเก็ง...เดือนดาว
 - เมืองมหาสารคาม
 - เสียงฮัก เสียงแพง
 - ฮีตลิลสง

วรรณกรรมเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- จำนวน 7 เรื่อง
- ผีมือพื้ม
 - ผจญภัยเมืองฟ้าแดด
 - สิ้นไซ
 - ตำนานขลุ่ยกับนางอ้ว
 - อภินิหารบาดาลนคร
 - เรื่องเล่าเจ้ากำพร้าว
 - ทำว้อหล้อ

ในทฤษฎี ดิน คุ้ยจะเผ่านิทานก่อนนอนให้ฟัง
นิทานของคุ้ยสนุกๆ ทั้งนั้น บางคืนฉันได้ฟังนิทานตลก
บางคืนเป็นนิทานผีๆ ที่คนเล่าลึบกรนครนออกพีไปแล้ว
แต่คนฟังยังนอนไม่หลับ

เรื่องเล่าและนิทานของคุ้ยมีเยอะ เล่าสามวันสามคืน
ก็ไม่จบ อย่างเรื่องกะต๋ำป่าต๋ำตุ้ นีสนุกอย่าบอกใครเชียว
ฉันจะเล่าให้ฟัง...

อุทยานการเรียนรู้

ชุดวรรณกรรมเยาวชนพื้นบ้าน
สำหรับเด็กและเยาวชนอายุ 9 ปี ขึ้นไป

ISBN 978-974-287-820-7

9 789742 878207

135 .-